

Projekt řízení daňových povinností – optimalizace daňového zatížení obchodní společnosti

Bc. Kateřina Horsáková

Diplomová práce

2005

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

ABSTRAKT

Cílem mé diplomové práce je projekt daňové optimalizace v obchodní společnosti, konkrétně obchodní softwarové společnosti. Vzhledem k množství existujících daní a operací probíhajících ve společnosti, které výši daní přímo či nepřímo ovlivňují je i řada možností jejich daňových úspor a optimalizací. Ve své práci zpracuji tři problémové okruhy - získání peněžních prostředků do společnosti formou půjčky společníka, dále výdaje nákladů na reprezentaci a finanční pronájem vozu. To vše s cílem optimalizovat daňové zatížení společnosti. Východiskem budou právní předpisy ČR, poté analýza situace ve firmě, která s řešeným problémem souvisí a navrhnutí možných variant řešení a doporučení pro realizaci projektu. Závěr práce se týká samotné realizace projektu ve společnosti, včetně jeho dopadů a vlivů na další chod společnosti.

The aim of my master thesis is the project of a tax optimization in the trade company. Considering the number of existing taxes and ongoing operations in the company that influence its taxes directly and indirectly there are also various possibilities of tax cutting and optimization. In my thesis I focus on 3 topics - to obtain finance in form of loan from associate, representation expenses and financial leasing of a car. It is based on law restrictions of Czech Republic, on situation analysis of the company that is related to the solved problem and suggestion of possible solutions and project implementation. The conclusion is about project implementation including its impacts and influence on future company's operating.

Na tomto místě bych ráda poděkovala za předané informace a materiály zaměstnancům i vedení obchodní softwarové společnosti, bez nichž by danou práci nebylo možné napsat. A také za poskytnuté rady, připomínky a odborné vedení při diplomové práci patří můj dík vedoucímu mé diplomové práce, ing. Vlastimilu Zemanovi.

Myslím, že zde je také vhodný prostor pro citát pana Benjamina Franklina, který před dvěma sty lety prohlásil: „Nic není na světě jistého, jen smrt a daně“. Pravdivost těchto slov asi potvrdí většina z nás i v současné době.

OBSAH

OBSAH.....	4
ÚVOD	5
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 ZÁKLADNÍ TEORIE DANÍ.....	8
1.1 DAŇ, PŘEDMĚT DANĚ	8
1.2 DAŇOVÁ POLITIKA	9
1.3 FUNKCE DANÍ.....	10
1.4 DAŇOVÉ PRINCIPY	11
1.5 SOUSTAVA DANÍ ČR	12
1.6 KLASIFIKACE DANÍ.....	13
1.7 KRITÉRIA DOBRÝCH DANÍ	20
II. PRAKTICKÁ ČÁST	22
2 PROJEKT OPTIMALIZACE DAŇOVÉHO ZATÍŽENÍ OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI.....	23
2.1 O SPOLEČNOSTI.....	24
2.1.1 Obecná charakteristika obchodní softwarové společnosti	24
2.1.2 Analýza současné daňové situace společnosti	25
2.2 ZPRACOVÁNÍ PROJEKTU DAŇOVÉ OPTIMALIZACE	26
2.2.1 Získání peněžních prostředků a jejich daňový vliv na společnost.....	27
2.2.2 Optimalizace nákladů na reprezentaci	48
2.2.3 Finanční pronájem automobilu z pohledu daňové uznatelnosti nákladů.....	58
2.3 REALIZACE A ZHODNOCENÍ PROJEKTU	67
ZÁVĚR.....	71
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	72
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	74
SEZNAM TABULEK	75
SEZNAM PŘÍLOH	76

ÚVOD

V současné době se oblast daní a jejich analyzování dostává stále více do popředí zájmů odborníků i široké „laické“ veřejnosti. Důvod je prostý - účinky daní pociťuje bezprostředně každý z nás.

Zatímco běžný občan je z tisku informován o návrzích na velikost státního rozpočtu a daních, které tvoří jeho hlavní příjmy, podnikatel jen s vypětím nemalých sil stíhá vnímat počet novel daňových zákonů, které se každoročně schvalují a podle kterých by se měl a musí při své podnikatelské činnosti řídit. Daňovými zákony, resp. jejich zněním a úpravami, se každoročně zabývají daňoví poradci a zaměstnanci finančních úřadů. Daně se dotýkají výše finančních prostředků prakticky všech obyvatel. Vždyť i nepracující důchodci odvádějí při každém nákupu, při každé spotřebě energie státu určitou peněžní částku prostřednictvím daně z přidané hodnoty.

Uvedenou problematikou daní se zabývá daňová teorie, která by měla objasnit existenci jednotlivých daní a daňového systému jako celku.

Za obecnou zásadu lze považovat, že neexistuje optimální daň – každá nese už ve své podstatě daňové břemeno, které se rozděluje mezi účastníky ekonomického života: spotřebitele a výrobce.

I z tohoto důvodu jsou daně předmětem mnoha diskusí a politických roztrží, ale také bezesných nocí některých poplatníků, už od nepaměti. V novém tisíciletí se můžeme ptát, jaké změny lze v daních očekávat v důsledku neadržitelně postupující globalizace světa, technického pokroku a změn v lidském myšlení.

Daně, konkrétně daňová optimalizace, je i předmětem mé diplomové práce. Zpracovaný projekt je určen pro společnost s ručením omezeným, jejímž předmětem činnosti je poskytování software a poradenství v oblasti hardware a software.

Po konzultaci s vedením této obchodní softwarové společnosti a rozboru stávající situace jejich společnosti jsme vyvodili následující stanovisko.

Nejúživějším problémem společnosti je nedostatek finančních prostředků. Vzhledem k nemožnosti získání bankovního úvěru přichází v úvahu půjčka popř. vklad společníka do

společnosti. Nejobsáhlejší částí projektu se proto budu zabývat právě řešením tohoto problému. Další, daňové optimalizace, které by chtělo vedení společnosti navrhnout a projektovat, jsou daňové aspekty nákladů na reprezentaci a možnost finančního pronájmu vozu, zejména z hlediska daňové uznatelnosti nákladů s tím souvisejících.

Východiskem všech tří částí projektu budou právní předpisy a zákony ČR, protože jen v jejich souladu lze daňové optimalizace ve společnosti aplikovat. Vzhledem k tomu, že vzdělání společníků firmy je spíše technického než ekonomicko-účetního zaměření, budu se snažit tyto právní východiska dále rozebrat na konkrétních příkladech tak, abych vedení společnosti podala co nejsrozumitelnější projekt pro daňovou optimalizaci jejich společnosti. Ke splnění tohoto cíle také využiji názory správců daně k jednotlivým zpracovávaným tématům, vše dále doplním o účetní kontace, aby i účetní společnosti, která daný případ bude evidovat, dostala ucelený pohled na danou problematiku. Závěr své diplomové práce ukončím zhodnocením realizace zpracovaného projektu včetně jeho důsledků a vlivů na další chod společnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ TEORIE DANÍ

Úvod většiny odborných prací se neobejde bez teoretických definic vztahujících se k předmětu dané práce. Proto i já se v této teoretické části zaměřím na vysvětlení základních termínů souvisejících s předmětem mé diplomové práce, zejména definice daně, daňové politiky, jaká je funkce daní, neopomenu základní daňové principy a klasifikaci daní z různých hledisek. Vzhledem k tomu, že podstatnou částí mé práce by měl být konkrétní projekt řešení daňových problémů v obchodní společnosti omezím teoretickou část jen na nezbytně nutnou, i když by se rozboru daňového systému dalo věnovat v několika nejen diplomových pracích.

1.1 Daň, předmět daně

V žádném právním předpise České republiky nenalezneme definici pojmu „daň“. Paradoxně je povinnost platit daň zakotvena v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky.

Základním zákonem vztahujícím se k daním je zákon **č. 212/1992 Sb. o soustavě daní**.

Řada odborníků zabývajících se problematikou daní však daň definovali a tuto definici zahrnuli do svých odborných publikací.

Daň je tedy v těchto sbírkách definována jako:

Povinná, zákonem předem stanovená částka, kterou se odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomickému subjektu. Daněmi se odnímají příjmy soukromému sektoru, aby se jejich výnosy mohly stát příjmem veřejných rozpočtů.. Na rozdíl od půjček vláda nemusí odejmuté prostředky splácet. [10]

Daň je povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech (např. každoroční placení daně z příjmu) nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností (např. při každém převodu nemovitosti). Neekvivalentnost pro poplatníka znamená, že nemá nárok na protihodnotu ve výši odpovídající jeho platbě. [6]

Daň je právním vztahem závazkových a synallagmatickým. Obecně právní vztah je takový, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění (pohledávka) od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost závazek splnit. Daní, jako synallagmatickým závazkovým vztahem rozumíme skutečnost, že dlužník má od okamžiku vzniku daňového dluhu až do jeho zániku

zaplacením nejen povinnost, ale též právo jej uhradit, splnit, přičemž formálně není rozhodné, zda jedinou platbou, nebo ve splátkách.

Daň je právními normami stanovené a vymezené právo státu na určité plnění osobou – plátcem daně, přičemž toto právo na plnění vůči konkrétní osobě uplatňuje pověřený státní orgán. Jde-li o daň, jedná se – na rozdíl od dobrovolného plnění, např. na základě smlouvy – o nucený, právním předpisem uložený závazek plnění ve prospěch státu. [10]

Předmětem daně jako subjektivního závazku určité osoby vůči státu jsou právními normami určená jednání, konání nebo krátce chování osob. Může se jednat např. o pobírání příjmů, o darování věcí, o převod nemovitosti apod. Tento právní důvod (titul) daně je dán zvláštním zákonem, na jehož základě se také závazek určité osoby vůči státu zakládá.

Za základní příjmy veřejných rozpočtů se dále považují poplatky a půjčky.

Poplatek je peněžním ekvivalentem za služby poskytované veřejným sektorem. Je účelový, dobrovolný a nepravidelný. Je návratný ve smyslu obdržení protihodnoty ve formě veřejné služby. Půjčka je úvěrovým příjmem veřejných rozpočtů. Je to návratná, nepovinná a nepravidelná platba. [10]

Z ekonomického hlediska patří mezi daně i cla, neboť se jedná o povinnou neúčelovou platbu do státního rozpočtu, placenou při přechodu zboží nebo služby přes státní hranici. V současnosti se prakticky setkáváme pouze se cly dovozními, jejichž účel je ochranný, sloužící k omezení dovozu určitého zboží nebo služeb do země nebo k cenovému zvýhodnění domácí produkce.

Pokud je platba daňového charakteru uložena jednorázově, nazývá se dávkou. [6]

1.2 Daňová politika

Daňovou politiku lze charakterizovat jako praktické využívání daňových nástrojů k ovlivňování ekonomických a sociálních procesů ve společnosti. Daně patří do skupiny nepřímých nástrojů hospodářské politiky, jsou prostředkem přerozdělování nově vytvořeného produktu. Nejpoužívanější třídění nástrojů daňové politiky je dle kritéria samostatnosti (autonomnosti) jejich působení na ekonomiku.

Rozdělení nástrojů daňové politiky uvádím také schématicky v příloze č. I. [10]

1.3 Funkce daní

Z hlediska funkce daní jsou zmiňovány její tři základní funkce : funkce alokační, (re)distribuční a stabilizační.

Alokační funkce daní řeší problematiku investování (umísťování) vládních výdajů a optimálního rozdělení mezi veřejnou a soukromou spotřebou. Vláda sice potřebuje k naplnění svých cílů disponovat určitými prostředky a zasahovat do ekonomiky, ale příliš rozsáhlý veřejný sektor by vedl k alokování i těch prostředků, které je možno efektivněji a méně nákladněji umísťovat prostřednictvím trhu.

Prostřednictvím daní a transferových plateb vláda ovlivňuje **(re)distribuci důchodů**. V ekonomice bez existence vlády by vlastnictví zdrojů, dovedností, zručností a určitých dispozic vedlo k nezvratnému rozdělení bohatství a důchodů, které by mělo za následek drastické zvýšení rozdílů mezi obyvatelstvem, život v přepychu jedněch a obrovskou bídu druhých. Celková úroveň blahobytu by byla nízká. Vláda odnímáním části důchodů poplatníků a poskytováním transferových plateb modifikuje prvotní distribuci.

Plnění alokační a (re)distribuční úlohy daní není závislé na změnách v poměru příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, za optimální se považuje vyrovnaný rozpočet.

Využití **stabilizační funkce** naopak předpokládá v závislosti na hospodářském cyklu sestavení přebytkového, vyrovnaného či deficitního rozpočtu. [10]

Stabilizační funkce znamená zmírňování cyklických výkyvů v ekonomice v zájmu zajištění dostatečné zaměstnanosti a cenové stability. Odpůrci tvrdí, že snaha po stabilizaci je právě tou příčinou, která vyvolává nestabilitu. [6]

Na stabilizační funkci, kterou mohou daně v makroekonomice plnit, existují tedy značné konverze. Keynesiánská teorie, na rozdíl od klasické, se soustřeďuje na problém efektivní poptávky. Podle keynesiánců efektivní poptávka určuje úroveň produkce; její nedostatečná výše může vést k poklesu příjmů ekonomických subjektů. Vláda má v této situaci do ekonomiky zasahovat, a to zejména prostřednictvím změn daní a vládních výdajů. Ty jsou jako nástroj fiskální politiky považovány za rozhodující při dosažení a udržení rovnoměrného stabilního tempa růstu produktu ekonomiky a plné zaměstnanosti.

Neoklasické teorie jsou při hodnocení fiskální politiky, jakožto účinného nástroje zasahování státu do ekonomiky, značně skeptické. Ekonomové tohoto zaměření nepřisuzují veřejným financím, a tedy ani daním, funkci stabilizátora ekonomiky, odmítají (ať již

částečně nebo zásadně) význam daní jako prostředku využitelného k makroekonomické regulaci. Jejich přínos k daňové teorii spočívá především v rozpracování distribuční a alokační funkce daní. [10]

Daňové příjmy jsou stěžejním příjmem státního rozpočtu. Jejich konkrétní výši uvádím v tabulce v přílohách č. II a č. III. [27]

Jeden tisíc korun odvedených poplatníkem na daních do veřejných rozpočtů je přerozděleno následujícím způsobem:

352 Kč sociální dávky

127 Kč platy byrokracie

84 Kč přímé dotace

144 Kč zdravotnictví

125 Kč chod státu, armáda, vnitro

141 Kč vládní investice

27 Kč úroky ze státního dluhu

1 000 Kč odvedených poplatníkem

1.4 Daňové principy

Základní daňové principy lze shrnout do následujících čtyř:

- **princip efektivnosti** – daň svou samotnou existencí bude negativně působit na fungování tržního mechanismu, jde tedy o dosažení nejlepšího z možných, ne nejlepšího z nejlepších
- **princip administrativní jednoduchosti** – podmínka jednoduchosti výběru a správy daní
- **princip pružnosti** - daňová soustava musí být flexibilní, co nejmenší prodleva při vyvolání zamýšlené změny
- **princip spravedlnosti.**

Od dob A. Smitha se na požadavcích kladených na dobrý daňový systém a na jednotlivé daně mnoho nezměnilo. Základní požadavky vyjádřené ve slavných „daňových kánonech“ (spravedlnost, efektivnost, právní perfektnost a průhlednost), jsou uznávány dodnes a současní autoři se liší spíše v podrobnostech rozpracování jednotlivých bodů než v názorech na body samotné. Výsledkem je pak soustava požadavků většího či menšího rozsahu. [6]

1.5 Soustava daní ČR

Zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní, ve znění zákona č. 302/1993 Sb. jeho prvního paragrafu, odstavce č. 1 říká:

Soustavu daní v České a Slovenské Federativní republice tvoří:

1. Daň z přidané hodnoty včetně daně při dovozu
2. Daně spotřební, a to
 - a) daň z uhlovodíkových paliv a maziv
 - b) daň z lihu a destilátů
 - c) daň z piva
 - d) daň z vína
 - e) daň z tabáku a tabákových výrobků
3. Daně z příjmů
 - a) daň z příjmu fyzických osob
 - b) daň z příjmu právnických osob
4. Daň z nemovitosti
5. Daň silniční
6. Daň z dědictví a darování
7. Daň z převodu nemovitosti
8. Daně k ochraně životního prostředí

Paragraf č. 1, odstavec 2 téhož zákona to doplňuje:

Jiné daně než ty, které jsou uvedeny v odst. 1, nelze stanovit.

Odvodů, které jsou ale ekonomickým subjektům odnímány a které mají charakter daní, je zřetelně větší množství, než je uvedeno v zákoně o soustavě daní. Vzniká první z řady rozporů mezi teoretickými daňovými postuláty a současně platnou právní úpravou daní v České republice. Jedním z největších odvodů daňového charakteru jsou příspěvky na sociální zabezpečení. [10]

Příspěvky na sociální zabezpečení (a též příspěvky na jiné druhy zákonného pojištění např. zdravotní) jsou velmi sporným příkladem. Tyto příspěvky nesplňují přesné podmínky pro zařazení do kategorie daní, avšak mají některé vlastnosti, které je k daním velmi přibližují. Mezi daně je řadí především povinnost jejich placení, přičemž výši příspěvku určuje převážně výše důchodu, z něhož se platí – podobně jako u daně. Dále to jsou platby povinné, určené zákonem.

Nedaňový charakter příspěvku na sociální pojištění je dán tím, že do určité míry jeho výše závisí na výši plnění – podobně jako u poplatku. Někdy jsou příspěvky placeny do zvláštního fondu, a ne do veřejného rozpočtu jako daň; avšak příspěvky zpravidla celé náklady systému pojištění nepokrývají, a proto je nutno tyto fondy dotovat ze státního rozpočtu. Dotace ovšem zpochybňuje způsob chápat příspěvek na soc. pojištění (nemocenské, důchodové a státní politika zaměstnanosti) příjmem státního rozpočtu, zatímco příspěvky na zdravotní pojištění plynou do zvláštního fondu, do něhož však přispívá i státní rozpočet.

Při této úvaze je důležitá i skutečnost, že lidé-poplatníci mají tendenci pohlížet na příspěvky na soc. a jiné zákonné poj. jako na daň. Je pro ně důležitá povinnost jejich placení, přičemž protiplnění neodpovídá výši příspěvku. [6]

1.6 Klasifikace daní

Daně lze řídit podle mnoha různých kritérií (subjektu daně, objektu daně, podle veličiny, podle způsobu úhrady, institucionální členění apod.). Nejznámějším členěním daní je pravděpodobně typologizace daní podle jejich vazby na důchod poplatníka, které je někdy nepřesně zaměňováno za třídění dle dopadu daně. Dle výše uvedené vazby se tedy daně dělí na **přímé a nepřímé**.

Přímé daně jsou bezprostředně vyměřeny poplatníkovi na základě jeho důchodu nebo majetku a předpokládá se, že jejich výše jde na úkor důchodu osoby, které jsou předepsány, a ta se jim nemůže vyhnout, nemůže jejich část přenést na další ekonomické subjekty. Daně jsou adresné a přihlížejí k majetkové či důchodové situaci osoby, která si jejich výši mnohdy vypočítává sama a sama si je odvádí, či alespoň jejich hodnotu zná (např. z výplatního lístku). Přímé daně se dělí na důchodové (někdy též nazývané příjmové) a majetkové.

Nepřímé daně jsou placeny a vybírány v cenách zboží, služeb, převodů a pronájmů, rozhodujícím momentem zdanění je většinou samotný akt nákupu či spotřeby příslušné komodity. Daně nerespektují důchodovou ani majetkovou situaci osoby, protože jsou vyměřeny ve stejné výši pro osoby s vysokými i nízkými příjmy či bohatstvím. Daně jsou neadresné, a tak si jejich výši mnohdy ani běžný občan neuvedomí (např. při nákupu potravin). Nepřímé (někdy též nazývané spotřební) daně se dále dělí na všeobecné (ty jsou uvalovány na velké skupiny výrobků či služeb a daň je konstruována jako ad valorem) a akcízy (uvalovány jako jednotková daň na vybrané komodity).

Někdy se při tomto členění daní používá i kritérium shody osoby plátce a poplatníka, přičemž za plátce daně je považován ten, který je ze zákona povinen daň spočítat, vybrat a odvést; poplatníkem daně je ten subjekt, který nese daňové břemeno. Z vnějšího pohledu by se tedy mohlo zdát, že zatímco u daní přímých je poplatník a plátce osoba totožná (vyjma specifických situací, kdy je příjem zdaněn přímo u zdroje příjmu), pro nepřímé daně je typickým oddělením osoby plátce od osoby poplatníka. [10]

Dále lze daně třídit dle následujících kritérií:

Klasifikace daní dle subjektu daně

Základem pro toto třídění je vymezení osoby či osob, tedy toho ekonomického subjektu, který je nucen daň platit. Tím může být:

- jednotlivec – individuální fyzická osoba, která je charakterizována jménem, trvalým bydlištěm a určitým jedinečným znakem (např. v ČR rodné číslo)
- domácnost – v případech, kdy je nositelem daň. povinností určená hlava rodiny, která daň odvádí za domácnost jako celek
- oba manželé – pokud je zavedeno společné zdanění manželů tj. že všechny příjmy manželů se sumarizují a dělí dvěma, což při existenci progresivních sazeb daní může znamenat snížení celkové daňové povinnosti

- všichni členové domácnosti – jedná se o náročnější variantu předchozího vymezení subjektu daně, která znamená sumarizaci příjmů všech členů domácnosti a vydělení buď počtem osob patřících do domácnosti nebo jen počtem výdělečně činných, či jiným způsobem, kdy se jednotlivým členům domácnosti přiřazují koeficienty
- firma, korporace – tj. za určitým cílem uměle vytvořená právnická osoba, která pro vnější okolí vystupuje jako jedna organizace, je definována názvem, právní formou, je zapsána do seznamu firem a je jí přiděleno identifikační číslo [10]

Klasifikace daní dle objektu daně

Hlediskem pro třídění daní zohledňují objekt daně je definování předmětu, na kterou se daň váže, a důvod jejího odvádění. Daně mohou být:

- důchodové – jsou uvaleny na důchody poplatníka (mzdu, rentu, zisk, úrok) plynoucí mu jednak v peněžní, ale i v naturální podobě
- výnosové – jejich výše je většinou odhadována podle vnějších reálných znaků výdělečné činnosti (počet zaměstnanců, druh podnikání, velikost budov apod.)
- majetkové – zdaňují nemovitosti i movitý majetek, a to jeho údržbu či nabytí
- z hlavy (subjektové) – tyto daně by poplatník platil z titulu samotné své existence např. při docílení určitého věku, při poskytování volebního práva
- obrátové daně – uvalené buď na hrubý obrát u každého výrobce podílejícího se na zpracování každého výrobku, nebo na čistý obrát, případně na obrát docílený u posledního zpracovatele
- spotřební – postihují buď veškerou spotřebu či spotřebu vybraných skupin výrobků
- z obch. operací – postihují většinou spekulativní finanční transakce např. burzovní daň

Zjednodušeně lze daně dle objektu daně rozdělit na daně z důchodů (příjmů), ze spotřeby a z majetku.

Někdy se podle tohoto kritéria daně dělí též na kapitálové, které postihují stav, jenž nastane k určitému datu (např. daň z držby nemovitosti) a tokové, kdy se zjišťuje změna množství předmětu zdaňování za určitou časovou jednotku (např. příjmy za zdaňovací období). [10]

Klasifikace daní dle jejich respektování příjmových poměrů poplatníka

Daně se při tomto členění posuzují podle toho, jak zohledňují platební schopnost (kapacitu) poplatníka. Rozlišujeme (podle adresnosti):

- daně osobní – respektují důchodovou situaci poplatníka, neboť se vyměřují na základě jeho osobního příjmu nebo příjmů z podnikání; odrážejí tak schopnost poplatníka tyto daně odvádět
- in rem daně – poplatník odvádí u titulu vlastnictví či nabytí určitého majetku, nákupu či spotřeby zboží a služeb, jejich výše není závislá na jeho příjmech [10]

Klasifikace daní podle veličiny:

- kapitálové – daně uložené na stavovou veličinu (daň z majetku, dědické, darovací)
- běžné – daně uložené na tokovou veličinu (důchodové, spotřební, DPH, z kapit. výnosů) [6]

Následující členění daní většinou běžný občan nevnímá. Jsou určena pro hlubší analýzy vlivu daní na chování účastníků hospodářského života a tržního mechanismu:

Klasifikace daní dle jejich dopadu na tržní mechanismus – každá daň ochuzuje daňový subjekt o určitou částku nominálního důchodu, se kterou by mohl při její absenci disponovat. Z tohoto širšího pohledu nemůže existovat daň, která by chování jednotlivce nedeterminovala a byla neutrální k tržnímu mechanismu. Každá daň ze své podstaty vyvolává u poplatníka důchodový efekt, ekonomický subjekt má méně finančních prostředků a zdaněním se rovněž struktura jeho výdajů přesouvá ke komoditám s relativně nižší důchodovou elasticitou poptávky. Užší pojetí, které je častější a používá se v daňových analýzách, považuje za neutrální daň takovou, která kromě důchodového efektu nemá současně efekt substituční. Ten motivuje poplatníka ke změně jeho aktivit s cílem minimalizovat svoji daňovou zátěž. Čím větší bude substituční efekt daně, tím méně bude neutrální k ekonomickému mechanismu. Z tohoto užšího pohledu jsou tedy daně:

- distorzní – nesou v sobě oba efekty (důchodový i substituční), narušují chování a volbu účastníků ekonomických aktivit
- nedistorzní (neutrální) – vyvolávají pouze důchodový efekt a jejich poplatník není motivován k přesunu svých aktivit, protože ho nezavazuje jeho daňové povinnosti

Za nedistorzní daň je považována daň z hlavy, kdy výše daně je pro všechny poplatníky shodná, distorzními daněmi jsou potom všechny další daně. [10]

Klasifikace daní dle stanovené hodnoty daně vzhledem k daňovému základu

- jednotkové (specifické) – jsou stanoveny podle množství jednotek daňového základu nebo množství jednotek zdaňovaného znaku v daň. základu, typickým představitelem těchto daní jsou akcízy
- ad valorem (k hodnotě) – jsou stanoveny podle ceny zdaňovaného základu, jejich výše se určuje ze základu daně v peněžních jednotkách, nejčastěji procentem, reprezentantem těchto daní je DPH
- stanovené bez vztahu ke zdaňovanému základu (paušální a z hlavy – všechny subjekty platí daň jenom proto, že existují) [10]

Toto členění je velmi důležité pro potřeby teoretických analýz. Rozdílnost obou typů daní spočívá v jejich dopadu na trh (Tab. 1). [10]

Tab. 1. Srovnání zdanění dle daně jednotkové a daně ad valorem

čas	cena výrobku	jednotková daň T = 5 j.	daň ad valorem t = 10 %
t = 0	25	5,00	2,50
t = 1	50	5,00	5,00
t = 2	75	5,00	7,50
t = 3	100	5,00	10,00

Klasifikace daní dle stupně jejich progrese – toto třídění je důsledkem úsilí daňových analytiků řešících otázky spravedlnosti daní a jejich dopadů na poplatníky. Podle toho, jak se bude míra zdanění měnit se změnou důchodu, rozlišujeme daně:

- progresivní – kdy s růstem důchodu poplatníka dochází k růstu míry jeho zdanění; poplatník platí tím větší část svého důchodu jako daň, čím je jeho důchod vyšší (daň důchodová)
- proporciální – což jsou daně, kdy s růstem důchodu poplatníka se míra jeho zdanění nemění a marginální daň. zátěž přírůstku důchodu se rovná

průměrnému daň. zatížení (poplatník vydává na platbu daně stejné procento svého důchodu bez ohledu na změnu výše svého důchodu)

- regresivní – kdy průměrná daň. zátěž klesá s růstem důchodu poplatníka, ten platí tím menší část svého důchodu jako daň, čím je důchod vyšší [10]

Klasifikace daní dle jejich shodného působení v ekonomice – představíme si ekonomiku s absencí úspor, celý důchod je ihned přeměněn na spotřebu, vše, co nabízí je prodáno, existuje rovnost mezi nově vytvořenou hodnotou a její spotřebou. Na tomto dokonalém trhu můžeme nalézt dvojice ekvivalentních daní, které jsou zaměnitelné a mají stejný dopad na chování ekonomických subjektů:

- daň na výrobu a daň na spotřebu
- daň na mzdový fond zaměstnavatelů a daň na důchod u příjemců mezd
- daň na nákup výr. faktorů a daň na prodej výr. faktorů
- daň z prodejů a daň z přidané hodnoty [10]

Třídění daní používaná pro praktické účely – tato členění vyplývají z praktických důvodů, které určují techniku výběru daní, způsob použití jejich výnosů, jejich místo ve struktuře veřejných rozpočtů nebo alokaci v ekonomice.

Klasifikace daní dle stupně účelovosti použití jejich výnosů

- účelové – výnos daně může být použit na financování určitých vybraných oblastí, nemusí ale platit, že je spotřebován v té části ekonomiky, odkud byl vybrán
- neúčelové – není předem stanoveno, do které oblasti bude výnos z nich směřován (naprostá většina daní) [10]

Klasifikace daní dle způsobu jejich úhrady

- daň vybírané na základě daňového přiznání si musí poplatník sám spočítat a je odpovědný za správnost jejich výše a včasnost jejich zaplacení; poplatníkovi tak kromě samotné daně vznikají i další vyvolané náklady
- daň vybíraná srážkou u zdroje příjmů se vybírá v případě, že poplatník není shodný s plátcem daně (např. zaměstnavatel daň ze mzdy) [10]

Klasifikace daní dle příjmové a výdajové strany veřejných rozpočtů

- pozitivní – daně v pravém slova smyslu tj. takové, které splňují definice daně (viz výše) a odnímají poplatníkovi část jeho nominálního důchodu
- negativní (transfery) – které nevyhovují definici dani, neboť poplatníkovi (v tomto případě příjemci) zlepšují jeho důchodovou situaci buď formou přímé dotace (např. negativní důchodová daň) nebo formou dotace nepřímé (např. záporná sazba daně z obrátu) [10]

Klasifikace daní dle jejich lokalizace v koloběhu finančních toků

- typy daní podle trhu, na němž jsou uloženy:
 - daně uložené na trhu produktů (výdaj. daně, DPH, spotřební a prodejní daně, majetkové daně)
 - daně uložené na trhu výrobních faktorů (DPH důchodového typu, daně z mezd, ze zisku korporací, dividend a rent, důchodová, majetková)
- typy daní podle subjektu, jenž je platí:
 - daně placené domácnostmi – důchodová, ze mzdy, ze zisku, dividend a úroků, výdajová, majetková
 - daně placené firmami – spotřební a prodejní, DPH spotřebního typu, DPH důchodového typu, daň z objemu mezd placená zaměstnavatelem, daň ze zisku korporací, daň majetková
- typy daní podle postavení daňového subjektu na trhu:
 - daně placené prodávajícím – spotřební a prodejní, DPH spotřebního typu, osobní důchodová, ze mzdy
 - daně placené kupujícími – DPH důchodového typu, z objemu mezd plac. zaměstnavatelem, ze zisku korporací, majetková, osobní výdajová [10]

Jen pro úplnost uvádím institucionální členění daní:

- dle okruhu jejich platnosti a stupně závaznosti
 - ústřední (centrální) – aplikované na celostátní úrovni
 - místní (municipální) - mohou se v rámci jednoho státu lišit (velikostí)
 - nadnárodní – v současnosti neexistují (shodné pro dvě či více zemí)
 - obligatorní (povinné) a fakultativní (jejich zavedení není povinné)
- dle platné národní legislativy – vychází ze zákonné úpravy příslušné země

- dle metodiky OECD [10]

Klasifikace daní znamená jejich třídění do různých skupin podle rozličných kritérií.

Vzhledem k mnoha možnostem, podle kterých lze nahlížet na daně, a mnoha rozdílným typům daní, které existovaly jak v minulosti, tak v současné době, a rozdílné daňové legislativě v jednotlivých státech, může být počet jejich třídění neohraničený.

V několika skupinách klasifikace daní se mohou vyskytnout tytéž daně.

Některá členění daní mají význam pro každodenní praxi, další vyplývají z hlubší analýzy zdaňování a jeho důsledků, institucionální třídění daní slouží zejména k mezinárodním korporacím.

1.7 Kritéria dobrých daní

Pět kritérií, kterými „dobré daně“ lze označit jsou:

1. efektivnost
2. pozitivní vlivy na ekonomické chování subjektů resp. omezení negativních vlivů (daňové stimuly)
3. spravedlnost
4. správné působení na makroekonomické agregáty (MAE pružnost)
5. právní perfektnost a politická průhlednost

Požadavek efektivnosti znamená, že daně by neměly způsobovat velké distorze v cenách a užitku z různých druhů činností. Distorze vede poplatníky k substituci. Daně by rovněž neměly způsobovat větší náklady administrativního charakteru, než je nutné.

S efektivností souvisí i požadavek na to, aby daně nepůsobily negativně na ekonomické chování subjektů. Daně proto nemají omezovat pracovní úsilí lidí, ochotu spořit a přijímat podnikatelská rizika.

Spravedlnost daní je považována především redistribučním efektem: daně mají zajistit rovnoměrnější rozdělení důchodů, než jaké vyplývá z tržních podmínek. Naplnění požadavku spravedlnosti znamená jednak výběr správného kritéria (prospěchu či platební schopnosti), jednak výběr správné daňové základny („co má být zdaněno“)

Požadavky právní perfektnosti a politické průhlednosti jsou tím naléhavější, čím více je preferována svoboda jednotlivce. Navíc jejich dodržování působí pozitivně i na plnění ostatních požadavků.

Vždy jsou „lepší“ takové daně, u nichž je zřejmé, kdo je ve skutečnosti platí, než ty, u nichž daňový přesun způsobuje ztrátu této informace. I z tohoto důvodu jsou „lepší“ daně přímé než nepřímé, které formálně postihují obraty obchodníků, ale ve skutečnosti se značně dotýkají i spotřebitele. [6]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 PROJEKT OPTIMALIZACE DAŇOVÉHO ZATÍŽENÍ OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI

Optimalizovat své daňové zatížení je jedním z cílů zřejmě každé společnosti působící v podmínkách tržní ekonomiky. Já jsem si pro svou diplomovou práci jako cílovou skupinu, na kterou se zaměřím, vybrala obchodní společnost. Konkrétně se jedná o obchodní softwarovou společnost s ručením omezeným. Tato společnost mi poskytla řadu informací a podnětů, které mi byly nápomocny při psaní mé diplomové práce. Nepřála si být však jmenována, proto ji zmiňuji jen obecně, jako obchodní softwarovou společnost a tímto její přání respektuji.

Do situace, ve které se daná společnost nachází a kterou popisuji v bodě 2.1.2. se může dostat jakákoliv jiná obchodní společnost, proto bych svá doporučení v rámci daňové optimalizace, tak jak je uvedu v části projektové, ráda pojala i z hlediska obecnější tak, aby je bylo možné aplikovat i v jiných, strukturálně podobných společnostech.

2.1 O společnosti

2.1.1 Obecná charakteristika obchodní softwarové společnosti

Společnost působí na českém trhu od roku 2001. Právní forma společnosti je společnost s ručením omezeným se základním vkladem 200 000 Kč. Společnost je vlastněna třemi společníky s následujícím podílem na společnosti:

1. společník 34%, zároveň jednatel společnosti
2. společník 48%
3. společník 18%

Předmětem činnosti je poskytování software a hardware a poradenská činnost v oblasti software. Software, který firma poskytuje si také sama vyvíjí. Jedná se zejména o software určený pro oděvní a obuvnický průmysl, v poslední době se také dokončuje vývoj obchodních systémů. V rámci České a Slovenské republiky má společnost cca 300 instalací, asi 40 je v Polsku (zejména obuvnického software), několik dalších proběhlo za dobu působení společnosti také v Rumunsku a Vietnamu.

Do prosince 2004 společnost zaměstnávala 21 zaměstnanců, v následující personální struktuře:

vývojové oddělení – 9 zaměstnanců (programátorů)

technické oddělení – 2 zaměstnanci (technik, školící pracovník)

marketingové oddělení – 1 zaměstnanec

obchodní oddělení – 4 zaměstnanci (obchodníci)

administrativní a účetní oddělení – 2 zaměstnanci (účetní, recepční)

vedení společnosti – 3 společníci (technický ředitel, obchodní ředitel, jednatel)

Po restrukturalizaci společnosti, která proběhla začátkem roku 2005, se stav zaměstnanců snížil na 10 lidí.

Důvody vedoucí k provedení restrukturalizace společnosti uvedu v následující části.

2.1.2 Analýza současné daňové situace společnosti

Výše charakterizovaná společnost je společností účtující v soustavě podvojného účetnictví. Je registrovaným plátcem daně z přidané hodnoty, od roku 2003 s měsíčním zdaňovacím obdobím.

Účetnictví společnosti je zpracováváno přímo v sídle společnosti. Společnost sestavuje měsíční přiznání k dani z přidané hodnoty. Vzhledem k tomu, že si také sama zpracovává měsíční mzdy zaměstnanců, vyhotovuje s tím související přiznání k dani z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků a přiznání k srážkové dani. Další přiznání – k silniční dani a k dani z příjmu právnických osob, které společnost podává, zpracovává společnosti daňový poradce. Z tohoto důvodu také společnost využívá možnosti podávat daňové přiznání z příjmu právnických osob s odkladem tj. do 30.6. daného roku.

Hlavním předmětem činnosti společnosti je vývoj a poskytování software pro oděvní a obuvní průmysl. Již na počátku roku 2004 bylo z prezentací, které marketingové oddělení společnosti provádělo u firem působících v této oblasti patrné, že oděvní výrobci budou na trhu ohroženi konkurencí z východu (Čína, Vietnam ...) která jim bude konkurovat zejména cenou. Nyní nehovořím o velkých oděvních společnostech např. OP Prostějov u nás nebo Makyta Púchov na Slovensku, jejichž role na daném trhu je odlišná. Jedná se spíše o drobné a střední podniky, které právě byly potenciálními zákazníky společnosti. Od majitelů těchto podniků bylo stále častěji slyšáno, že jsou nuceni výrobu omezit či úplně zrušit, propouštět zaměstnance apod. Výrobci obtížně sháněli prostředky na pokrytí svých provozních nákladů, natož na pořízení nového software a už vůbec ne hardware. Nepříznivý vývoj byl však rychlejší než společnost předpokládala. Prodejnost jeho software pro oděvní průmysl stagnoval, v druhé polovině roku 2004 byl minimální. Tržby společnosti začali jen s velkými problémy stačit na pokrytí provozních nákladů. Důsledkem toho byla nutná restrukturalizace společnosti. Prvním krokem bylo „zeštíhlení“ společnosti snížením stavu zaměstnanců z 25 na 10, na to navázal další krok, kdy stávající prostory byly zbytečně velké a nákladné, proto došlo k přestěhování firmy a tím i ke snížení měsíčních nákladů na nájem.

Tato situace také ovlivnila stanovené plány společnosti. Původní záměr zřídit organizační složku na Slovensku, mimo jiné i z důvodu tamních nižších daňových sazeb, byl v této době nerealizovatelný. Jednak vzhledem k reálnému, z trhu vycházejícího, předpokladu jejího neuplatnění, a jednak vzhledem k nedostatku finančních prostředků ve společnosti. Spíše než kam investovat, musela společnost řešit otázku odkud získat peněžní prostředky a kde je ještě možné získat úsporu na překlenutí tohoto nepříznivého vývoje, do doby než se zvýší prodej obchodních systémů a společnost začne znovu prosperovat. Cílem byla jak úspora provozních nákladů tak úspora daňová, protože daně, které každá společnost platí nejsou položkou nezanedbatelnou. Projekt daňové optimalizace, jenž je předmětem mé diplomové práce, má také za cíl k této daňové úspoře pomoci.

2.2 Zpracování projektu daňové optimalizace

Dříve, než přejdu k samotné projektové části své diplomové práce, nastíním základní strukturu mého projektu. V jednotlivých jeho kapitolách pak již samostatně a podrobněji rozeberu právní předpisy upravující zpracovávanou daňovou problematiku, dále situaci v podniku, která se k daném tématu vztahuje, možné varianty řešení i doporučení a návrh realizace projektu.

První a nejobsáhlejší kapitolou mé diplomové práce bude **získání peněžních prostředků do společnosti**. Zde největší pozornost budu věnovat možnosti půjčky společníka do společnosti (důvod vysvětlím v dané kapitole). Snažila jsem se sesumarizovat, co všechno taková půjčka ve společnosti ovlivní, samozřejmě zejména v souvislosti s daněmi, ale také jak se projeví poskytnutí půjčky u samotného společníka. Poskytnu její srovnání s vkladem společníka do základního kapitálu, popř. s vkladem společníka mimo základní kapitál. Cílem bylo samozřejmě najít tu nejvhodnější variantu, která by nejlépe společnosti pomohla při získání kapitálu a co nejméně zatížila daňové povinnosti společnosti.

Druhým bodem bude **rozběr nákladů na reprezentaci**, jejich charakteristika a zejména jejich daňová uznatelnost. Téma nákladů na reprezentaci jsme s vedením společnosti nezvolili náhodně. Důvodem je plán společnosti uvést na trh nové systémy, se kterými jsou spojeny prezentace, jednání s potenciálními partnery, zákazníky, uživateli a tím související

náklady na reprezentaci. Dále se předpokládají náklady na reklamu, drobné reklamní vzorky. To vše ovlivní hospodaření společnosti.

Třetí bod projektu se týká **finančního pronájmu**. V majetku podniku byl veden jeden osobní automobil. Vzhledem k situaci, která v podniku nastala bylo nutné přistoupit k jeho prodeji. Důvodem bylo získání hotovosti. Už při prodeji však bylo zřejmé, že postupem doby bude nutné pořízení jiného dopravního prostředku, nutného k bezproblémovému zajištění servisu u stávajících uživatelů software a k samotnému provozuschopnosti společnosti. Nedostatek peněžních prostředků vyloučil možnost pořízení vozu z vlastních zdrojů, proto třetí část této práce budu věnovat finančnímu pronájmu vozu.

2.2.1 Získání peněžních prostředků a jejich daňový vliv na společnost

Synonymem získání peněžních prostředků pro společnost (jiným způsobem než z prodeje svých výrobků, služeb – což je samozřejmě nejideálnější způsob jejich získání) je žádost o úvěr. Podmínky pro získání úvěru je ale stále náročnější splnit. Banky mají vysoké nároky nejen na bonitu klienta, ale i na záruky. Klient musí u banky prokázat dostatečně vysoký zdroj příjmů ke splacení úvěru, banka dále zpravidla vyžaduje zajištění úvěru, a v neposlední řadě nutnost doložení bezdlužnosti společnosti vůči státním organizacím (finančním úřadu, správě sociálního zabezpečení apod.)

Vzhledem k tomu, že v současné době nebyla společnost při žádosti o úvěr schopna splnit všechny nároky banky, musela být situace nedostatku finančních prostředků řešena jiným způsobem. V úvahu přicházela **půjčka společníka společnosti**. Půjčka společníka do společnosti však nespočívá jen ve vkladu peněžních prostředků na účet nebo na pokladnu společnosti. Před možnou realizací bylo tedy nutné provést analýzu a rozbor toho, co vše taková půjčka ve společnosti ovlivní. Mým úkolem byla analýza z hlediska daňového. Rozbor této operace je předmětem první, nejobsáhlejší, projektové části mé diplomové práce.

Půjčka je právní vztah založený smlouvou o půjčce dle par. 657 a 658 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb.. Smlouvou o půjčce přenechává věřitel dlužníkovi věci určené podle druhu, zejména peníze, a dlužník se zavazuje vrátit po uplynutí dohodnuté doby věci

stejného druhu. Důležité je, že přechází vlastnictví věcí, na rozdíl od smlouvy o výpůjčce, kde vypůjčitel vznikne jen právo věci užívat. Při půjčce peněžité lze dohodnout úroky. Při půjčce nepeněžité lze ujednat místo úroků plnění přiměřeného většího množství nebo věci lepší jakosti, zpravidla téhož druhu.

Oproti smlouvě o půjčce existuje ještě smlouva o úvěru, jejímž předmětem však mohou být pouze peněžní prostředky. Zatímco smlouva o půjčce je řešena v občanském zákoníku ve dvou velmi krátkých paragrafech, smlouva o úvěru, jejíž sjednání se předpokládá především mezi podnikateli, je v obchodním zákoníku upravena poněkud podrobněji v par. 497-507 obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb.

Hlavní rozdíly mezi peněžitou smlouvou o půjčce a smlouvou o úvěru jsou následující:

- smlouva o půjčce nemusí mít písemnou formu, smlouva o úvěru ano
- smlouva o půjčce je uzavírána současně s poskytnutím peněz věřitelem dlužníkovi, smlouvou o úvěru se věřitel zavazuje, že poskytne peněžní prostředky na požádání dlužníka, tzn. v budoucím dohodnutém termínu, předpokládá se dlouhodobější vyjednávání
- smlouva o půjčce je buď bezúročná, nebo u ní lze sjednat úroky, u úvěru je dlužník povinen platit úroky vždy; nejsou-li úroky sjednány v úvěrové smlouvě, je dlužník povinen platit obvyklé úroky požadované na úvěry, které poskytují banky v místě sídla dlužníka v době uzavření smlouvy
- u dlouhodobých úvěrů jsou úroky splatné koncem kalendářního roku, u půjček lze splatnost úroků sjednat libovolně

Schématické znázornění charakteristik smlouvy o půjčce a smlouvy o úvěru uvádím v příloze č. IV. [21]

Nejčastějším předmětem půjčky jsou peníze a také ty budou předmětem půjčky, tak jak ji budu analyzovat v dalším textu. Přestože smlouva o půjčce nemusí mít ze zákona písemnou formu, je velmi vhodné, aby ve vztahu mezi podnikateli byla smlouva o půjčce uzavřena písemně, a to z důvodu pozdějšího prokazování okolností půjčky mimo jiné i pro daňové a účetní účely.

Uzavřená peněžitá smlouva o půjčce by měla mít tyto **náležitosti**:

- specifikaci předmětu půjčky tj. peněžní částku a měnu, ve které je půjčka poskytnuta
- splatnost půjčky
- ustanovení o tom, zda je půjčka bezúročná nebo zda jsou sjednány úroky, v případě, že úroky jsou sjednány, tak také způsob výpočtu úroků a splatnost úroků

První dvě náležitosti vyplývají z ustanovení občanského zákoníku, třetí je velmi žádoucí pro předejití možným budoucím pochybnostem.

Již v úvodní části této kapitoly jsem zmínila důvod nemožnosti získat pro společnost úvěr, ale možnou variantou, po konzultaci s vedením společnosti, by byla půjčka společníka společnosti.

Ve vztahu společník-společnost je nutné zkoumat hledisko, zda je možné půjčku vůbec poskytnout, a když, tak za jakých podmínek. Jedná se zejména o par. 161e obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb., podle kterého akciová společnost nesmí při nabývání vlastních akcií poskytovat zálohy a nesmí poskytovat půjčky ani úvěry pro účely nabytí jejich akcií ani úvěry a půjčky poskytnuté na tyto účely nebo jiné závazky související s nabýváním jejich akcií zajišťovat. Pod pojmem společník chápeme pro daňové účely nejen společníka s.r.o., ale i participanty ostatních obchodních společností, příp. též družstva, za společníka tedy bude považován i akcionář a.s.

Dále je třeba pamatovat, že společník (akcionář) může často patřit mezi osoby vyjmenované v par. 196a odst. 1 obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb., které pro půjčky a úvěry stanoví, že společník (s.r.o. a a.s.) může uzavřít smlouvu o úvěru nebo půjčce s jednatelem, členem představenstva, dozorčí rady, prokuristou nebo jinou osobou, která je oprávněna jménem společnosti takovou smlouvu uzavřít, nebo osobami jim blízkými, jen s předchozím souhlasem valné hromady a jen za podmínek obvyklých v obchodním styku. [31]

Př.: Manžel je jednatelem v s.r.o., společníkem je manželka tzn. jde o osoby blízké, a na uzavření smlouvy o půjčce mezi s.r.o. a manželkou-společníkem se vztahuje omezení dle par. 196a odst.1 obchodního zákoníku.

Par. 196a odst. 2 obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb. říká, že pokud jsou osoby uvedené v par. 196a odst. 1 tohoto zákona oprávněny jednat i jménem jiné osoby, použije se ustanovení odstavce 1 obdobně i na plnění tam uvedené ve prospěch této jiné osoby.

Př.: Pokud je otec jednatelem v ABC, s.r.o., která je společníkem v XYZ, s.r.o., kde je jednatelem syn. Otec a syn jsou osoby blízké, zároveň jsou oprávněni jednat za jiné osoby – ABC, s.r.o. a XYZ, s.r.o., proto obě s.r.o. si mohou poskytovat úvěry a půjčky, jen pokud to předem odsouhlasí valná hromada a jen za podmínek obvyklých v obchodním styku.

Souhlasu valné hromady není zapotřebí, jde-li o poskytnutí půjčky nebo úvěru ovládající osobou ovládané osobě nebo zajištění závazků ovládané osoby ovládající osobou.

I vzhledem k mé zkoumané společnosti a její daňové optimalizaci musím upozornit, že smlouva uzavřená v rozporu s par. 196a obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb. je smlouvou neplatnou a smluvní strany si vrátí plnění poskytnutá podle této neplatné smlouvy. Tedy společnost, která by přijala na základě neplatné smlouvy o půjčce peníze, by musela věřiteli peníze vrátit bez daňových důsledků.

V souvislosti s půjčkou je nutné počítat s placenými **úroky**.

Úroky z úvěrů a půjček podléhají samozřejmě zdanění u právnických osob. Pokud jde o nejčastější případ – právnická osoba účtující v soustavě podvojného účetnictví, což je i případ společnosti, jejíž daňová optimalizace je předmětem mé práce, je třeba do výsledku hospodaření a tím i do základu daně zahrnovat úroky při respektování časové souvislosti. Není tedy podstatné, kdy jsou úroky splatné a kdy jsou spláceny, ale s jakým obdobím časově a věcně souvisejí.

Ve vztahu k optimalizaci je zřejmé, že rozhodnutí o nákladových úrocích vede ke snížení základu daně.

Pokud jde o **daňovou uznatelnost úroku**, pak při uplatnění úroků z úvěrů či půjček do daňových nákladů je třeba situaci konfrontovat s mnohými ustanoveními zákona o dani z příjmů, zejména jde o:

- správné zaúčtování – respektování zásady časové a věcné souvislosti (časové rozlišení)
- podmínka zaplacení (test zaplacení – pokud je věřitelem osoba, která není účetní jednotkou nebo vede jednoduché účetnictví)

- test nízké kapitalizace (par. 25 odst. 1 písm. w) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb.)
- výše sjednaného úroku (test na cenu obvyklou par. 23 odst. 7 zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb.)

Jestliže úroky z úvěrů a půjček projdou všemi těmito testy, pak jsou daňově uznatelným nákladem. Pro objasnění, co jednotlivý test zahrnuje nyní provedu pro vedení společnosti i účetní společnosti rozbor jednotlivých částí těchto testů vč. praktické aplikace na příkladech doplněné o názory správců daně.

Základním předpokladem pro to, aby placené **úroky** byly daňovým nákladem, je jejich **správné zaúčtování**. Před rokem 2003 bývalo nejčastější chybou nezahrnutí úroků z úvěrů či půjčky do pořizovací ceny dlouhodobého majetku, a to za dobu před uvedením majetku do užívání. Od účetního období započatého v roce 2003 (v důsledku přijetí prováděcí vyhlášky č. 500/2003 Sb.) již úroky z úvěrů a půjček poskytnutých na pořízení dlouhodobého majetku mohou být součástí ocenění jen tehdy, pokud tak účetní jednotka rozhodne. Pokud účetní jednotka úroky nechce zahrnovat do ocenění dlouhodobého majetku, lze doporučit, aby i tuto svou vůli zakotvila do vnitřní účetní směrnice. Z vyhlášky sice lze odvodit, že do ocenění úroky vstupují jen tehdy, když o tom účetní jednotka rozhodne, určitě je však lepší předcházet nedorozuměním a jasně deklarovat, zda úroky do pořizovací ceny u konkrétní účetní jednotky vstupují či nikoliv.

Toto se týkalo úroků z půjčky, úvěru poskytnutého na pořízení dlouhodobého majetku. Co platí ale pro všechny půjčky, bez ohledu na co jsou použity, je **časové rozlišení úroků**. Právě to bývá častou chybou, na kterou bych ráda upozornila. Pro zahrnutí do hospodářského výsledku není rozhodující splatnost úroku, ale doba, ke které se úrok vztahuje.

Př.: úrok za dobu od 1.1.2003 do 30.6.2004 je tedy nutné rozdělit do výsledku hospodaření let 2003 i 2004 bez ohledu na to, jak je úrok placen. V praxi bývá často placen vedle úroku např. poplatek za vedení úvěrového účtu a platba za rezervaci úvěrového limitu – i tyto poplatky je třeba vždy časově identifikovat a zahrnout do správného účetního období.

Dalším bodem uznatelnosti úroku je **test nízké kapitalizace**.

Test nízké kapitalizace souvisí s úroky z úvěrů a půjček přijatých od subjektů, které se účastní přímo nebo nepřímo na vedení, kontrole či kapitálu společnosti. Tyto úroky

podléhají testu tzv. nízké kapitalizace podle par. 25 odst. 1 písm. w) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. (tomuto testu podléhají i jiné úroky – z vydaných dluhopisů, vkladních listů, vkladových certifikátů a vkladů jim na roveň postavených a ze směnek, jejichž vydáním získává směnečný dlužník peněžní prostředky). S účinností od zdaňovacího období roku 2005 se test nízké kapitalizace bude provádět ve všech případech, je-li věřitel a dlužník spojenou osobou dle par. 23 odst. 7 zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb.

Test nízké kapitalizace se neprovádí ve všech případech – podle par. 25 odst. 2 zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. a bodu 24 přechodných ustanovení novely zákona o dani z příjmu č. 438/2003 Sb. se ustanovení par. 25 odst. 1 písm. w) nepoužije u poplatníků vzniklých do 31.12.2003 v roce jejich vzniku a ve třech následujících zdaňovacích obdobích. U osob, které jsou právními nástupci osoby zrušené bez likvidace, se přitom za rok vzniku považuje ten rok, ve kterém vznikla osoba zrušená bez likvidace.

Základní informací týkající se testu nízké kapitalizace tedy je, že tomuto testu nepodléhají úroky ze všech úvěrů a půjček, ale pouze úroky z úvěrů a půjček poskytnutých subjekty, které se účastní přímo nebo nepřímo na vedení, kontrole či kapitálu dlužníka. Zákon o daních z příjmů č. 586/1995 Sb. v par. 25 odst. 1 písm. w) obdobně jako v par. 23 odst. 7 vymezuje účast na kontrole či kapitálu jako vlastnictví více než 25% podílu na základním kapitálu nebo podílu s hlasovacím právem.

V par. 25 odst. 1 písm. w) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. je stanoven postup pro případy, kdy v průběhu zdaňovacího období dochází ke změně výše podílu. Podle par. 25 odst. 1 písm. w) se totiž podíl na základním kapitálu nebo podíl s hlasovacím právem stanoví jako podíl součtu stavu k poslednímu dni každého měsíce a počtu měsíců ve zdaňovacím období. Velmi důležitým rozdílem oproti par. 23 odst. 7 zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. je jednosměrnost vztahu pro účely par. 25 odst. 1 písm. w) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. [15], [21] a [33]

Vzhledem k tomu, že věta o změně podílu je dle mého názoru nepříliš srozumitelná, pokusím se toto ustanovení osvětlit na příkladu:

Př.: V roce 2003 je podíl společníka 18%. To, dle zákona o daních z příjmů par. 25 odst. 1 písm. w) znamená, že tento společník nemá účast na kontrole a kapitálu společnosti (18% < 25%). V září tohoto roku se zvýší podíl společníka (jen fiktivně pro vysvětlení výše uvedené teorie) na 32%. Pro aplikaci ustanovení par. 25 odst. 1 písm. w) zákona o dani

z příjmu nerozhoduje, zda byl podíl společníka vyšší než 25% k datu uzavření půjčky spol., ale vypočtený průměrný stav za celé zdaňovací období. V tomto případě by průměrný podíl pro rok 2003 činil 22,7% (dle výpočtu $(18 \cdot 8 + 34 \cdot 4) / 12$). Pro rok 2004 by již činil 32% a společník by již za toto období byl osobou, která se účastní na kontrole či kapitálu společnosti.

Dle odborníků by se obdobně postupovalo i v případě, kdy půjčku poskytl jednatel (např. v květnu 2003) a následně přestal být jednatelem (např. v září 2003). V roce, kdy osoba jednatelem byla (tj. v roce 2003) je tato osoba věřitelem, který se účastní na vedení. V letech, kdy již jednatelem není (tj. v roce 2004), již uvedená osoba není věřitelem, který se účastní na vedení a z důvodu dřívějšího jednatelství se par. 25 odst. 1 písm. w) zákona o dani z příjmu na tato následující období nevztahuje. [21]

Zákon o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. vylučuje z daňových výdajů úroky pouze v těch případech, kdy je výše poskytnutých úvěrů a půjček v porovnání s účetní hodnotou majetku dlužníka relativně vysoká. Tento zákon stanoví, že nedaňovým nákladem jsou úroky z částky úvěrů a půjček, které přesahují čtyřnásobek výše vlastního kapitálu. Opět použijí příkladu:

Př.: Činí-li výše vlastního kapitálu za dané období např. 250 tis. a osoba, která se účastní na vedení, kontrole a nebo kapitálu společnosti, poskytla půjčku ve výši 1 mil. Kč, úroky vyhovují testu nízké kapitalizace podle par. 25 odst. 1 písm. w) zákona o dani z příjmu a mohou být daňovým výdajem. Pokud by však výše kapitálu činila jen 240 tis., byly by úroky ze 40 tis. (rozdíl mezi úhrnem poskytovaných půjček od osob uvedených v par. 25 odst. 1 písm. w a čtyřnásobkem výše vlastního kapitálu) nedaňovým nákladem.

Protože se do hodnoty vlastního kapitálu zahrnuje také neuhrazená ztráta minulých let, může být výše vlastního kapitálu nulová nebo dokonce záporná. Potom platí, že všechny úroky z úvěrů a půjček poskytnutých osobami, které se přímo či nepřímo účastní na vedení, kontrole či kapitálu poplatníka, jsou daňově neuznatelné.

Ustanovení o nízké kapitalizaci kromě úroků z úvěrů a půjček poskytnutých věřiteli, které se přímo nepodílejí na vedení, kontrole či jmění dlužníka, dále nepodléhají úvěry a půjčky, z nichž úroky vstupují do pořizovací ceny dlouhodobého majetku, a dále bezúročné půjčky, a to i tehdy, jsou-li poskytnuty osobami podílejícími se na vedení, kontrole či kapitálu. Vzhledem k tomu, že poskytnutí bezúročné půjčky věřitelem, který je společníkem

obchodní společnosti, nemá žádné daňové nepříznivé dopady (u věřitele žádný fiktivní úrok v běžné výši nepodléhá dani z příjmů a u dlužníka nevzniká bezúplatně nabytý jiný majetkový prospěch podléhající dani darovací) lze tuto variantu použít.

Př.: Společnost s ručením omezeným přijala od svého společníka s více než 25% účastí na základním kapitálu půjčku 1 mil. Kč úročenou 14% p.a., datum splatnosti v roce 2005. Stav vlastního kapitálu společnosti za období roku 2004 je 250 000 Kč. Společnost uvažuje o tom, že požádá svého společníka o další půjčku na financování provozních nákladů, také se splatností v roce 2005. Vychází otázka, jestli bude výhodné dohodnout úročení této půjčky.

V tomto případě by dohodnuté úroky byly zdanitelným výnosem společníka a nedaňovým nákladem společnosti, resp. by byla část úroků z obou půjček daňově neuznatelná. Proto je daňově výhodnější nedomluvit ve smlouvě o půjčce úroky (uzavřít ji jako bezúročnou). [15] a [21]

Pro účely zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. platí způsob výpočtu **obvyklého úroku u půjček** mezi spojenými osobami ve výši 140% diskontní úrokové sazby ČNB platné v době uzavření smlouvy o půjčce. Poplatník však může použít i jinou úrokovou sazbu, pokud doloží, že se jedná o úrokovou sazbu obvyklou na trhu. Stanovený úrok pak pro daňové účely platí po celou dobu trvání smlouvy o půjčce, dodatkem ke smlouvě je však možné jej aktualizovat, což je praktické, zejména pokud po dobu trvání půjčky dojde k významné změně obvyklých úrokových sazeb.

Pravidlo obvyklého úroku ve výši 140% diskontní sazby ČNB se nepoužije v případě, kdy sjednaná výše úroků u půjčky je nižší než úrok ve výši 140% diskontní úrokové sazby ČNB platné v době uzavření smlouvy a věřitelem je osoba s bydlištěm nebo sídlem v zahraničí, nebo když je věřitelem společník (člen družstva) – daňový rezident. Ustanovení na tomto místě výslovně uvádí „společník“ a termín „společník“ je v obchodním zákoníku č. 513/1991 Sb. užíván jen u s.r.o. a v.o.s. Dle názoru většiny odborníků by však mělo být ustanovení analogicky aplikováno i na akcionáře v a.s., neboť i ten je z logiky věci společníkem, byť pro akcionáře obchodní zákoník termín „společník“ nepoužívá. Obdobná úleva však neplatí pro úvěrový vztah, protože úvěrové smlouvy jsou vždy úročené a z daňového hlediska je proto třeba posuzovat, zda byl sjednán obvyklý úrok.

140% diskontní úroková sazba ČNB je jen určitou pomůckou pro účely daně z příjmu. Takto stanovený úrok nemůže porušit smluvní volnost partnerů při sjednávání podmínek smlouvy. Je dokonce dosti pravděpodobné, že skutečný reálný úrok za podmínek obvyklých v obchodním styku dle par. 196a obc. zákoníku se bude lišit od obvyklého úroku z půjčky stanoveného jako 140% diskontní úrokové sazby ČNB.

Skutečné tržní úrokové sazby při půjčování peněz se v současné době pohybují podstatně výše, než činí 140% diskontu ČNB např. v červenci 2003 poskytovaly banky nové střednědobé úvěry (splatnost 1 – 5 let) s průměrným úrokem 4,25%, kdežto diskontní úroková sazba ČNB činila v období od 26.6. do 31.7.2003 pouhých 1,25% a obvyklý úrok ve výši 140% diskontu by tak činil jen 1,75%. Z tohoto důvodu byl akceptován přístup, že obvyklý úrok u půjčky lze obhájit i v jiné výši než 140% diskontu ČNB.

Názor správce daně:

„Je-li mezi spojenými osobami sjednán úrok vyšší než úrok běžný (dlužník se svůj daňový základ sníží pouze o úroky v běžné výši, rozdíl do sjednané výše mu nebude snižovat daňový základ) mohlo by se zdát logické, že věřitel nebude zdaňovat sjednaný úrok, ale opět jen úrok běžný. Zda má tento názor oporu v par. 23 odst. 7 zákona o dani z příjmu, je diskutabilní, v každém případě je potřeba počítat s tím, že správce daně bude zastávat názor, že je nutné zdanit sjednaný, resp. přijatý úrok v plné výši.“

Pokud je úrok daňovým nákladem společnosti, je daňově výhodné jej sjednat co nejvyšší. Proto lze doporučit sjednat mezi osobami ekonomicky, personálně nebo jinak spojenými úrok z půjčky ve výši právě 140% diskontní sazby ČNB platné v den uzavření smlouvy o půjčce.

Problematiku výše úroků lze uzavřít tak, že úročení ve výši 140% diskontní sazby je řešením daňově bezpečným a pohodlným. I úročení vyšší by mělo být obhajitelné, do jaké výše je však již problematické, obecně lze ale konstatovat, že do výše dvojnásobku diskontní sazby ČNB by s touto obhajobou problémy být neměly. [15], [21], [31] a [33]

Předcházející odstavce jsem se věnovala problematice úroků, jaké dopady ale bude mít, pokud **společník poskytne bezúročnou půjčku**, což byl také jeden z návrhů, když jsem s vedením společnosti řešila problematiku poskytnutí peněžních prostředků do jejich společnosti.

Pohled na daňové dopady bezúročné půjčky (zda dochází u dlužníka k jinému majetkovému prospěchu podléhající dani darovací) procházel určitým vývojem. V obecné rovině dospěla praxe k názoru, že poskytnutím bezúročné půjčky vzniká dlužníkovi jiný majetkový prospěch podléhající dani darovací. K tomuto názoru se vyvinula výjimka, že uvedené se netýká případu, kdy půjčku poskytuje společník. Úleva ze striktního stanovení obvyklého úroku pro společníky – daňové rezidenty byla do zákona o daních z příjmu č. 586/1995 Sb. doplněna s účinností od 1.1.2001 na základě předchozí rozsáhlé diskuse odborné veřejnosti o daňovém režimu půjček společníků svým společenstvem. Na základě této diskuse přijalo MF ČR názor, že v případě bezúročné nebo neúročené půjčky sice společník nezíská odpovídající odměnu ve formě úroků, avšak plněním mu bude zhodnocení jeho podílu na vlastním kapitálu společnosti (v případě jediného společníka je to zřejmé, ale týká se to i případů, kdy je více společníků a půjčku poskytne jen jeden z nich – případ mnou zkoumané společnosti). Z tohoto důvodu pak správce daně akceptoval přístup, že není třeba tuto operaci u společníka dodaňovat daní z příjmu na bázi obvyklých úroků a nižší úročení půjčky nevytváří ani u společnosti jiný majetkový prospěch ve smyslu ZDDPN pro zdanění daní darovací. (předmět daně darovací – v par. 6 odst. 1 zákona o dani dědické, darovací a z převodu nemovitosti je předmět daně upraven takto – předmětem daně darovací je bezúplatné nabytí majetku na základě právního úkonu, a to jinak než smrtí zůstavitele. Majetkem pro účely daně darovací jsou a) nemovitosti a movitý majetek b) jiný majetkový prospěch).

Nutnou podmínkou tedy je, že musí jít o prospěch nabytý bezúplatně. Praxe se sjednotila na výkladu, že poskytne-li bezúročnou půjčku společník „své“ společnosti, chybí podmínka bezúplatného nabytí. Přitom nerozhoduje, zda je věřitel fyzickou či právnickou osobou ani jaká je velikost obchodního podílu věřitele na obchodní společnosti, ve které je společníkem. [15] a [21]

Také uplatnění DPH nepřipadá v případě poskytnutí úvěru či půjčky do úvahy, protože u věřitele jde o zdanitelné plnění osvobozené od DPH (par. 54 zákona o DPH č. 235/2004 Sb.). Dlužník se tedy nemusí obávat, že by po něm věřitel kromě úroků vyžadoval také DPH.

Uvedená úleva je pro poplatníky velice výhodná i z toho důvodu, že nejsou předepsány žádné propočty ve vztahu k velikosti podílu společníka ve společnosti a prospěchu

ostatních společníků, který jim plyne z toho, že jeden ze společníků poskytl společnosti bezúročnou půjčku. Pro názornost použiji příklad:

Př.: Z profilu společnosti v úvodu této diplomové práce je zřejmé následující – společnost je vlastněna třemi společníky s těmito podíly – společník X 33%, společník Y 48% a společník s 18%. Např. společník s 18% podílem na společnosti se rozhodne vložit do společnosti půjčku ve výši Kč 400 tis.. Půjčka je sjednána jako bezúročná. Protože od r. 2001 byl akceptován přístup, že společnosti přijetím bezúročné půjčky nevzniká jiný majetkový prospěch dle zákona o dani dědické, darovací a z převodu nemovitosti, nepodává společnost přiznání k dani darovací a vzhledem k úlevě pro společníky v zákoně o dani z příjmu společník Y nepřidává nerealizovaný úrokový příjem ve svém přiznání k dani z příjmu.

V souvislosti s půjčkou od společníka, vyvstává otázka, zda je výhodnější vklad společníka do společnosti nebo **úvěrování společnosti společníkem**. Obě možné varianty jsem srovnala v následujícím příkladu.

Př.: Společnost s ručením omezeným má vlastní kapitál ve výši 200 tis. korun a je vlastněna třemi společníky. Společnost potřebuje další peněžní zdroje ve výši 1,5 mil. Kč. Rozhodují se mezi zvýšením základního kapitálu ze svých zdrojů nebo půjčením prostředků společnosti na základě smlouvy o půjčce (v tomto případě berme v úvahu úročenou půjčku). Z hlediska daňové optimalizace jde o rozhodnutí, zda je výhodnější vyplácet podíly na zisku nebo platit společníkům úroky.

1. možnost – zvýšení základního kapitálu

Částka 1,5 mil. Kč je vložena do základního kapitálu společnosti a následně jsou vypláceny podíly na zisku ve výši 4% ročně. Na navýšenou část základního kapitálu připadají podíly na zisku ve výši Kč 60 tis. Předpokládejme sazbu daně z příjmu právnických osob ve výši 28%. Aby společnost mohla vyplatit podíl na zisku ve výši 60 tis. Kč, musí vytvořit zisk před zdaněním ve výši Kč 83 333 Kč a odvést z něj daň ve výši 23 333 Kč. Dále podíly na zisku podléhají srážkové dani 15% tzn. při výplatě podílů na zisku je odvedena daň ve výši Kč 9 000. Zde tedy poznámka pro účetní - nezapomenout vyplnit a odeslat daňové přiznání ke srážkové dani při výplatě podílů na zisku.

Daňové zatížení podílů na zisku tedy činí 32,3 tis. Kč.

2. možnost – poskytnutí půjčky společníka

Společníky je poskytnuta půjčka ve výši 1,5 mil. Kč, která je úročena obvyklou úrokovou sazbou 4% tzn., že ročně činí úroky 60 tis. Kč. Úroky jsou pro společnost daňově účinným nákladem a zdaní se u společníků, předpokládáme, že sazbou 32%.

Daňové zatížení úroků tedy činí 19,2 tis. Kč.

Z příkladu vyplývá, že daňově výhodnější je jednoznačně poskytnutí půjček a následné vyplácení úroků než navýšení základního kapitálu a následné vyplácení podílů na zisku. Při variantě půjček je však třeba mít na zřeteli pravidlo podkapitalizace a dále otázku zaplacení úroků, které jsou daňově účinným nákladem v případě jejich zaplacení.

Jestliže je úrok z půjčky zdaněn max 32% a budou-li splněny podmínky pro daňovou uznatelnost představuje sjednání úroku nepochybně daňovou výhodou. Společníkovi totiž úrok poplyne namísto podílu na zisku příp. dividendy a porovnáme-li zdanění s podílem na zisku před zdaněním (předpokládáme daňovou uznatelnost úroků), ušetří se jednak daň z příjmu právnických osob (28%), jednak srážková daň z podílu na zisku (15% ze zbývajících 72%). Zdanění daní z příjmů fyzických osob sazbou 32% (odvodům pojistného úroky nepodléhají) je i po poklesu sazby DPPO stále výhodnější. [15] a [21]

Vzhledem k mému záměru, aby má diplomová práce sloužila nejen vedení spol, ale i účetní, která by daný případ zúčtovávala uvedu také **postup proúčtování poskytnuté půjčky společníka společnosti.**

Zaúčtování půjčky přijaté od společníka se provede na vrub účtu finančního majetku tzn. na účet 211 – pokladna nebo 221 – bankovní účty a ve prospěch účtu 365 – ostatní závazky ke společníkům. Vzhledem k tomu, že smlouva o půjčce nemusí být písemná, účetním dokladem může být pouze výdajový pokladní doklad nebo výpis z bankovního účtu. Při zpracování účetní závěrky je pak třeba půjčku správně vykázat jako krátkodobý nebo dlouhodobý závazek podle toho, zda je k rozvahovému dni zůstatková doba splatnosti půjčky kratší nebo delší než jeden rok. [5]

K názornému zúčtování použiji již jednou zmiňovaný příklad – půjčka společníka ve výši 1,5 mil. při úrokové sazbě 4%. Půjčka je poskytnuta k 1.1.2003 a splatná je 31.12.2004.

V roce 2003 došlo k přijetí půjčky – Kč 1 500 000,-- , účetní kontace 221 / 365 a k zaúčtování úroků za rok 2003 – Kč 60 000,-- při kontaci 562 / 365. Následující rok byly stejným způsobem proúčtovány úroky za rok 2004 – Kč 60 000,-- na účty 562 / 365, a v témže roce byla celá půjčka vč. úroků splacena – Kč 1 620 000,-- a splacení proúčtováno souvstažným účetním zápisem 365 / 221.

Uvedená upozornění na možné chyby a doporučení nutná k rozhodnutí o realizaci projektu, včetně rozboru na příkladech nyní ještě doplním o další poznatky a upozornění pro vedení společnosti před tím, než se rozhodne pro případnou realizaci projektu.

- úroky z půjčky jsou často splatné spolu se splátkou jistiny půjčky. Proto bývá snazší zapomenout, že úrokové náklady nebo výnosy je nutné správně časově rozlišit
- časté jsou chyby, které vyplývají z toho, že smlouva o půjčce není písemná a ústní sdělení, která má účetní k dispozici, jsou neurčitá, nepřesná nebo zavádějící. Vypočítat správně úroky pak může být pro účetního nemožné. Mám na mysli zejména situace, kdy společník, který zároveň firmu osobně řídí, provádí opakované peněžní vklady a výběry z pokladny nebo bankovního účtu bez potřebného zdokumentování, o jakou operaci se jedná. Proto znovu na tomto místě doporučuji písemnou formu smlouvy o půjčce, zároveň uvádím její možný vzor v příloze této práce (příloha č. V).
- operace s půjčkou, případně úvěrem mezi společností a společníkem, mohou být daňově velmi výhodné. Při těchto operacích bude brán v úvahu rozdíl mezi stanovením obvyklého úroku z půjček a úvěrů dle zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. , případně bude využíváno bezúročné půjčky společníka. Dalším rozhodujícím faktorem je daňová ziskovost nebo ztrátovost společnosti. Je zřejmé, že se ziskovou společností je z daňového hlediska lépe sjednat úvěr s vyšší reálnou úrokovou sazbou, úrok uplatnit ve společnosti jakožto její daňově účinný náklad a pak jej zdanit u společníka – fyzické osoby, tzn. nižší sazbou. Tato možnost představuje alternativu výplatě dividend, samozřejmě s omezením dle pravidla podkapitalizace. Naopak se společností, která vykazuje daňovou ztrátu, je výhodnější sjednat bezúročnou půjčku tak, aby nebylo nutné úroky zdaňovat u společníka.

Obecné úvěrování daňově ziskové společnosti ze strany společníků je daňově výhodné a je dobré tuto možnost využít. Je to dáno tím, že daňově nevýhodné dividendy jsou

nahrazeny daňově výhodnějšími úroky. Jako úvěrový zdroj mohou být použity i dividendy, resp. podíly na zisku společníků s.r.o., které se po zdanění srážkovou daní nevyplatí, ale použijí jako půjčka společníka.

- postup při půjčkách společníků by však měl být aplikován jen s rozvahou a v přiměřené míře, co do četnosti a dob splatnosti půjček. Postup může být použit i u ztrátové společnosti, ovšem neměl by být používán u společnosti s vysokými nerozdělenými zisky. V tom případě by hrozilo nebezpečí, že si daňově optimalizačního postupu správce daně všimne, s použitím par. 2 odst. 7 zákona o správě daní a poplatku označí půjčku za dividendu a postupem „brutace“ doměří srážkovou daň, případně vyměří ještě penále.
- v samotném uzavření smlouvy o půjčce v případě, kdy je využíváno k daňové optimalizaci běžné výše úroku podle par. 23 odst. 7 zákona o dani z příjmu (140% diskontní sazby ČNB), se v praxi mohou vyskytnout tyto chyby:
 - smluvní vztah je formálně nazýván smlouvou o půjčce, ale ve skutečnosti je jiným smluvním typem (např. nejsou věřitelem poskytnuty peníze, ale pohledávka)
 - za den uzavření smlouvy o půjčce se chybně považuje den účinnosti uvedený ve smlouvě (smlouva o půjčce vzniká při pohybu peněz)
- jeden z návrhů vedení společnosti byl, že půjčku společnosti poskytne manželka jednoho ze společníků. V tomto případě ale musím upozornit na následující okolnosti – v praxi se lze setkat s obcházením par. 23 odst. 7 zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. (běžná výše úroku z půjčky 140% diskontu) nebo par. 25 odst. 1 písm. w) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 (nízká kapitalizace) tím, že půjčku formálně poskytne např. manželka jednatele společnosti s ručením omezeným, ale ve skutečnosti jde o půjčku ze společného jmění manželů.

Př.: Manželka jednatele společnosti s ručením omezeným uzavřela s touto společností smlouvu o půjčce peněz ze společného jmění manželů. Stojíme před otázkou, zda se na tuto půjčku vztahuje par. 24 odst. 7 zákona o dani z příjmu a par. 25 odst. 1 písm. w) téhož zákona.

Manželka se sice nepodílí na vedení, kontrole či jmění společnosti ve smyslu par. 25 odst. 1 písm. w) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. ve znění, které se použije na

zdaňovací období roku 2004, zatímco manžel ano. Protože půjčka bude poskytnuta ze společného jmění manželů, podléhají úroky z uvedené půjčky testu nízké kapitalizace podle par. 25 odst. 1 písm. w) zákona o dani z příjmu. Za období roku 2005 již bude nutnost testu nízké kapitalizace ještě zřejmější, ve většině případů bude manželka společníka ve vztahu ke společnosti ovládající osobou ve smyslu obchodního zákoníku, tedy spojenou osobou dle par. 23 odst. 7 zákona o dani z příjmu – od roku 2005 se test nízké kapitalizace provádí ve všech případech spojených osob dle par. 23 odst. 7 tohoto zákona.

- v některých případech není účtování úroků do nákladů vhodné. K této situaci dochází zejména v případech, kdy je úvěr poskytnut od spojené osoby a vlastní kapitál dlužníka je nízký či záporný. Pak z důvodu nesplnění testu podkapitalizace by nákladově zúčtované úroky do doby uvedení investice do používání byly daňově neuznatelné a je vhodnější zvolit způsob účtování úroků do pořizovací ceny majetku. Toto účtování sice nezajistí okamžitou daňovou uznatelnost úroků, ale formou odpisů budou úroky postupně snižovat základ daně. [15], [16], [21] a [33]

Z pohledu daně darovací je půjčka poskytovaná společníky jejich společností bezproblémová, často je však problémová ve vztahu k par. 196a obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb.. Proto je otázkou, zda v těchto případech nevyužít u s.r.o. možnost danou od 1.1.2001 relativně bez omezení. Touto možností je **příplatek společníka mimo základní kapitál**.

S účinností před 1.1.2001 obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. v par. 58 definoval základní kapitál (tehdy nazývaný ještě základní jmění) jako peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků do společnosti. Vklad společníka přitom byl v par. 59 tohoto zákona definován jako souhrn peněžních prostředků a jiných penězi ocenitelných hodnot, které se společník zavazuje vložit do společnosti. S účinností od 1.1.2001 obch. zákoník č. 513/1991 Sb. definuje základní kapitál jako peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků do základního kapitálu společnosti. Pojmově tedy není od 1.1.2001 vyloučen „vklad mimo základní kapitál“, přesto se doporučuje používat v této souvislosti namísto pojmu „vklad“ spíše termín „příplatek“ (účtová osnova v náplni účtu 413 používá pojem „kapitálový vklad“, v čl. XXII úvodních ustanovení zařazeném od 1.1.2002 pracuje s pojmem příplatek).

Před 1.1.2001 upravoval par. 121 obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb. příplatek mimo základní kapitál, a to tak, že společenská smlouva mohla určit, že valná hromada je oprávněna uložit společníkům povinnost přispět k úhradě ztrát společnosti peněžitým plněním (obchodní zákoník ještě nepoužíval pojem „příplatek mimo základní kapitál“) nad výši vkladu až do poloviny základního kapitálu (tehdy nazývaného jmění). Výše příplatku jednotlivého společníka se řídila (stejně jako dnes) poměrnou výší vkladů společníků.

Právní úprava účinná od 1.1.2001 tedy umožňovala poskytnutí příplatku mimo základní kapitál (nezabýváme se příplatkovou povinností na tvorbu rezervního fondu či emisním ážiem) jen s těmito omezeními:

- možnost uložení příplatku byla zakotvena ve společenské smlouvě (zakladatelské listině)
- příplatek musel být určen na úhradu ztráty (nepřipadalo v úvahu, aby byl poskytován ziskové společnosti)
- součet uložených příplatků nesměl přesáhnout polovinu základního kapitálu (jmění), avšak z dikce nebylo zcela zřejmé, zda se limit (polovina základního kapitálu) týkal jednoho příplatku nebo zda bylo možné příplatek ukládat opakovaně
- právní úprava nepočítala s dobrovolným poskytnutím příplatku

Úprava účinná od 1.1.2001 tedy v porovnání s předchozí úpravou:

- umožňuje, aby společenská smlouva umožnila hromadně uložit společníkům příplatek bez omezení na úhradu ztráty (tedy i ziskové společnosti)
- jednoznačně stanovuje, že hodnotový limit (polovina základního jmění) se týká i opakovaně uloženého příplatku (odst. 1 druhá věta)
- zakotvuje v odst. 2 možnost dobrovolného příplatku jednotlivého společníka, souhlasí-li s ním valná hromada, a to bez jakéhokoliv hodnotového omezení, bez podkladu ve společenské smlouvě, nezávisle na výši vkladu do základního kapitálu dalších společníků apod.
- rozhodnutí valné hromady o udělení souhlasu s poskytnutím příplatku mimo základní kapitál musí mít počínaje 31.12.2001 formu notářského zápisu (par. 141 odst. 1 obch. zákoníku č. 513/1991 Sb.)
- stanovuje jediné omezení pro vrácení příplatku (v případě ztráty) [31]

Stejně jako u smlouvy o půjčce a úrocích i zde uvedu **způsob účtování příplatku mimo základní kapitál**, pro případnou potřebu účetní společnosti.

Příplatek mimo základní kapitál dle par. 121 obch. zákoníku č. 513/1991 Sb. se účtuje na účet 413 – Ostatní kapitálové fondy, zde k žádným změnám v minulosti nedocházelo. Je však zřejmě skutečností, že náplň účtu 413 (ostatní kapitálové fondy nezvyšující základní kapitál) poněkud sváděla k dojmu, že vklady mimo základní kapitál nejsou nijak regulovány. Před 1.1.2001 však obvykle nebyly splněny předpoklady dané par. 121 obch. zákoníku č. 513/1991 Sb.. Dnes je již tato oblast méně problematická a náplň účtu 413 tak možná poněkud předběhla dobu. Ponecháme-li stranou zavedení účtu 419 – zavedení základního kapitálu od 1.1.02 pro zachycení dosud nezapsaného zvýšení základního kapitálu (dříve se zachycovalo právě na účtu 413), pak se náplň účtu 413 z pohledu zde řešeného problému v minulosti nijak podstatně nezměnila.

Př.: Společník společnosti s ručením omezeným poskytl v r. 2003 se souhlasem valné hromady dobrovolný příplatek ve výši 400 tis. Kč převodem na účet společnosti. Část tohoto příplatku (Kč 100 tis.) mu byla na jeho žádost v r. 2004 vrácena.

Poskytnutí příplatku se zaeviduje na stranu D účtu 413, protiúčtem bude účet 221. Vrácení části příplatku se zaeviduje účetní kontakcí 413 / 221.

V souvislosti s již zmíněným testem nízké kapitalizace (par. 25 odst. 1 písm w zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb.) bych ráda upozornila na skutečnost, že příplatek mimo základní kapitál může ovlivnit výši daňově uznatelných úroků. Příplatky mimo základní kapitál totiž zvyšují hodnotu vlastního kapitálu a tím (na rozdíl od bezúročných půjček) pozitivně ovlivňují výsledek výpočtu testu podkapitalizace.

Velmi rozšířenou chybou u společností s ručením omezeným je snaha o příplatek mimo základní kapitál způsobem natolik nejasným, že není zřejmé zda:

- došlo k poskytnutí příplatku mimo základní kapitál
- byla poskytnuta bezúročná půjčka
- byl poskytnut peněžní dar

Názor správce daně na tento problém je vcelku jasný:

„Mnohé problémy odstraní, bude-li poskytnutí příslušné částky řádně smluvně ošetřeno. K odstranění chyb také přispívá povinnost pořizovat notářský zápis o rozhodnutí valné hromady, která schvaluje dobrovolný příplatek mimo základní kapitál.“ [21]

V případě srovnání bezúročné půjčky společníka s příplatkem mimo základní kapitál, byl by výsledek následující:

Přijme-li společnost s ručením omezeným půjčku od svého společníka, stávají se příslušné peněžní prostředky vlastnictvím společnosti, ta však má zároveň závazek vůči společníkovi zachycený v cizích zdrojích. Naproti tomu příplatek mimo základní kapitál je součástí vlastního kapitálu společnosti zachycený ve vlastním kapitálu. Tím může dojít k podstatnému zlepšení při posuzování testu nízké kapitalizace, stejně tak dojde k vylepšení poměru vlastních a cizích zdrojů, což je často hodnoceno bankami v procesu poskytování úvěrů. Pochopitelně příplatek mimo základní kapitál přináší vyšší riziko pro společníka, protože není právní nárok na jeho vrácení – navíc může dojít k situaci (v případě ztráty), že mu příplatek nebude možné vrátit.

Uvedla jsem řešení situace, kdy společník půjčuje společnosti. Ve společnosti však může nastat také situace opačná, kdy **společnost půjčuje společníkovi**, což ve většině případů není tak častá varianta jako půjčka společníka společnosti, ale nastat může. V této variantě není pro stanovení úroků žádná úleva a úroky by měly být stanoveny v obvyklé výši. Úlevu není možné očekávat proto, že daňově akceptované bezúročné půjčky společnosti společníkům by se okamžitě staly prostředkem, jak se vyhnout srážkové dani z dividend. Místo výplaty dividend by společnost jednoduše poskytla půjčky svým společníkům.

Obecně pro úvěry a půjčky platí, že poskytnutí úvěrů a půjček není předmětem daně z příjmů, dle par. 3 odst. 4 písm. b) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb.. Toto ustanovení je samozřejmě situováno do části zákona pro fyzické osoby, které by mohly vést jednoduché účetnictví, v podvojném účetnictví by interpretace „poskytnutí úvěru nebo půjčky = předmět daně z příjmů“ ani nemohla vzniknout. Daňový příjem již ovšem může vzniknout, pokud pohledávka z úvěru nebo půjčky je úplatně postoupena za nižší než nominální hodnotu a novému věřiteli je úvěr nebo půjčka splacena. Příjem pak vznikne

věřiteli ve výši rovnající se rozdílu mezi vyšší vrácenou hodnotou půjčky nebo úvěru a nižší cenou, za kterou byla pohledávka postoupena.

Dalším specifickým případem, kdy půjčka může vést k příjmu, je **prominutí půjčky**. Pokud by společnost společníkovi prominula vrácení části nebo celé půjčky, vznikne společníkovi ve výši prominuté části půjčky příjem, který bude daněn nejčastěji dle par. 10 zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. jako „ostatní příjem“, při kterém došlo ke zvýšení majetku. Odpis půjčky je pro společnost daňově neúčinným nákladem, a proto se nejedná o daňově výhodné řešení. To je již lepším řešením, jak ze společnosti odčerpat zdroje, vyplácet klasické podíly na zisku. Zisk je svým způsobem také daňově neuznatelný náklad, ovšem 15% sazba srážkové daně z podílu na zisku bude s největší pravděpodobností nižší nebo rovna sazbě daně společníka z příjmu, nehledě na slevu na dani u společníka z titulu srážkové daně z dividend.

Daňově již zcela nelogickou operací by bylo prominutí půjčky společnosti společníkem. U společníka prominutí nevyvolá žádný daňový efekt, avšak u společnosti se bude jednat o daňový výnos. Pokud bude mít společnost z celkových příjmů daňovou povinnost, tak výsledkem operace bude v každém případě absolutní snížení hodnoty majetku společníka.

Obecně ale může být půjčka společnosti společníkovi velmi výhodně použita pro přesun volných finančních zdrojů ze společnosti ke společníkovi. Tato varianta je výhodnější než výplata podílů na zisku, protože není nutné platit srážkovou daň z dividend. Z půjčky je vhodné sjednat obvyklý úrok dle zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. ve výši 140% diskontní úrokové sazby ČNB, který by tak jako tak musel být zahrnut do základu daně u společnosti dle par. 23 odst. 7 zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. Z tohoto úroku by tedy společnost odváděla daň, v současné době je však tento úrok velmi nízký, a daňová povinnost tedy nebude příliš zatěžující. [15], [21] a [33]

Půjčka poskytnutá společníkovi je účtována na vrub účtu 355 – Ostatní pohledávky za společníky a ve prospěch účtů finančního majetku. Pohledávku je třeba v účetní závěrce správně vykázat dle doby splatnosti. Časově rozlišené úroky z poskytnuté půjčky patří do finančních výnosů, účtují se ve prospěch účtu 662 – úroky a na vrub účtu 355 – ostatní pohledávky za společníky.

S vkladem nebo půjčkou společníka do společnosti (i naopak) souvisí také zákon č. 254/2004 o **omezení plateb v hotovosti**.

Existuje zde totiž celkem reálná možnost, že společník vloží hotovost své společnosti vkladem na pokladnu, tedy v hotovosti. Proto bych na tomto místě na zákon č. 254/2004 o omezení plateb v hotovosti upozornila, aby se předešlo jeho případnému porušení.

Uvedený zákon se týká fyzických a právnických osob (dále jen osob), tedy ve své podstatě všech osob, které mají místo trvalého bydliště, místo pobytu nebo sídlo na území České republiky, poboček nebo organizačních složek zahraničních osob zřízených na území České republiky nebo osob s místem trvalého pobytu, místem pobytu nebo sídlem na území České republiky, poboček nebo organizačních složek zahraničních osob zřízených na území České republiky ve prospěch osob s místem pobytu nebo sídlem v zahraničí (par. 3 odst. 1 zákona o omezení plateb v hotovosti 4. 254/2004 Sb.).

Tento zákon stanoví povinnost provést platbu bezhotovostně prostřednictvím banky nebo pobočky zahraniční banky, nebo spořitelního nebo úvěrového družstva, nebo provozovatele poštovních služeb formou poštovního poukazu na účet peněžního ústavu a upravuje kontrolu dodržování této povinnosti (par. 1 zákona o omezení plateb v hotovosti), a to v případě, že výše této platby překračuje částku 15 000 EUR (par. 4 odst. 1 zákona o omezení plateb v hotovosti). Je-li platba provedena v jiné měně, přepočte se na EUR směnným kurzem devizového trhu vyhlášeným Českou národní bankou platným ke dni provedení platby (par. 4 odst. 2 zákona o omezení plateb v hotovosti). ČNB na svých internetových stránkách www.cnb.cz zveřejňuje stanovené kurzy vždy ve 14:15 hod. s platností na aktuální den. Za uvedenou platbu se také považuje platba vysoce hodnotnými komoditami, jako jsou například drahé kovy nebo drahé kameny (par. 2 odst. 3 zákona o omezení plateb v hotovosti).

Povinnost se nevztahuje na výplaty mezd, platů a ostatních odměn za práci, platby z důchodů z důchodového pojištění, výplat z penzijních fondů, vkladů nebo výběr peněžních prostředků v hotovosti u peněžních ústavů a platby určené k úschově peněz notářem.

Zákon o omezení plateb v hotovosti č. 254/2004 Sb. nabyl účinnosti 1. července 2004.

Do výše uvedeného limitu (EUR 15 000) se započítávají všechny platby v české i cizí měně, provedené týž poskytovatelem platby témuž příjemci platby v průběhu jednoho kalendářního dne (par. 4 odst. 3 zákona o omezení plateb v hotovosti).

Jedná se tedy o platbu, resp. součet všech plateb, mezi dvěma konkrétními osobami v rámci jednoho kalendářního dne. Z toho vyplývá, bude-li jakkoliv vysoká částka placena hotovostně formou splátek mezi dvěma osobami, jejichž výše nebude překračovat limit 15 000 EUR, resp. jeho ekvivalent v jiné měně či vysoce hodnotných komoditách, v jednom kalendářním dni, bude se jednat o platby, které nebudou kolidovat s tímto zákonem. Je však také pravda, že bude-li mít např. takového splátky uvedeny podnikatel v účetnictví, bude případný kontrolní orgán zřejmě reagovat zvýšeným zájmem o tuto obchodní operaci, protože je zřejmé, že se poskytovatel nebo příjemce této platby úmyslně vyhnul bezhotovostní platbě, či že takto jednaly tyto osoby ve vzájemné shodě a domluvě.

Zákon o omezení plateb v hotovosti č. 254/2004 Sb. také zakotvuje povinnost příjemce platby na výzvu poskytovatele platby, sdělit bez zbytečného odkladu číslo účtu u peněžního ústavu, na který má být platba poukázána, překračuje-li platba limit 15 000 EUR nebo jeho ekvivalent v jiné měně (par. 4 odst. 4 zákona o omezení plateb v hotovosti).

Kontrola dodržování tohoto zákona je svěřena územním finančním orgánům (par. 5 odst. 1 písm. a) zákona o omezení plateb v hotovosti). V souladu se zákonem č. 531/1990 Sb. o územních finančních orgánech, v úplném znění, jsou to zejména finanční úřady ale také finanční ředitelství. Dalším kontrolním orgánem jsou celní orgány.

Zákon o omezení plateb v hotovosti umožňuje uložit pokutu poskytovateli platby, který porušil povinnost provést platbu bezhotovostně. Výše pokuty je pak zákonem stanovena v rozmezí 10 000 Kč až 5 000 000 Kč. Přitom částka Kč 10 000 je zákonem stanovena jako minimální sankce (par. 6 odst. 1 zákona o omezení plateb v hotovosti). Uložit pokutu jako povinnost kontrolnímu úřadu nařizuje tento zákon jednoznačně, a proto ji musí uložit vždy. Zároveň zákon u poskytovatele platby nerozlišuje, zda jeho jednání bylo úmyslné či z nedbalosti (např. z neznalosti zákona).

Pokuta může být uložena nejen poskytovateli hotovostní platby (nad cca 500 000 Kč), ale i jejímu příjemci, pokud příjemce musel vědět že jejím uskutečněním došlo k porušení zákona. [29]

2.2.2 Optimalizace nákladů na reprezentaci

Právní úpravu problematiky reprezentace, reklamních předmětů - propagace nalézáme v zákoně o daních z příjmů č. 586/1995 Sb., v zákoně o dani z přidané hodnoty č. 235/2004 Sb. a v zákoně č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách. Okrajově se problematika dotýká též zákona o spotřebních daních a zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitosti. Právní úprava není příliš rozsáhlá, jde v zásadě o několik nejdůležitějších ustanovení uvedených zákonů. Avšak úplně jednoduché to zase není, neboť i v oblasti zdanění nákladů na reprezentaci a reklamních předmětů existují nejednoznačná ustanovení, která lze při praktické aplikaci interpretovat různými způsoby.

Z hlediska zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. je třeba správně posoudit **daňovou uznatelnost** nákladů na reklamní předměty, **resp. neuznatelnost nákladů na reprezentaci**, z hlediska zákona o DPH č. 235/2004 Sb. je pak nutné zkoumat, zda u vynaložených nákladů existuje nárok na odpočet DPH a zda u poskytnutého plnění na výstupu jde o zdanitelné plnění. Klíčovým ustanovením pro posouzení daňového režimu u daně z příjmu je ustanovení par. 25 odst. 1 písm. t) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb., které stanoví, že za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely nelze uznat výdaje na reprezentaci, kterými jsou zejména výdaje na pohoštění, občerstvení a dary.

Za dar se nepovažuje reklamní nebo propagační předmět, který je opatřen obchodní firmou nebo ochrannou známkou poskytovatele tohoto předmětu nebo názvem propagovaného zboží nebo služby, jehož hodnota bez DPH nepřesahuje 500 Kč a jenž není předmětem spotřební daně. Do konce roku 2003 platil nižší limit 200 Kč.

V citovaném ustanovení jsou částečně definovány náklady na reprezentaci, jejich výčet ale není vyčerpávající. Záměrem je postihnout takové položky, které jsou poskytovány jiným osobám a které znamenají pro tyto osoby prospěch. Jde o dárky pro obchodní partnery, příspěvek na značkový oblek ředitele apod. V tomto směru zákon o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. omezuje s účinností od 18.12.2003 daňovou účinnost pořizovací ceny osobních automobilů na částku 900 000 Kč. U osobního automobilu pořízeného od uvedeného data je proto možné daňově uplatnit odpisy nebo nájemné z finančního leasingu pouze částečně, a to do uvedeného limitu.

Náklady na reprezentaci jsou klasickou připočitatelnou položkou k hospodářskému výsledku pro účely výpočtu základu daně. Nemusí však být připočítány za všech okolností, neboť i náklady na reprezentaci lze zahrnout do daňových nákladů s využitím ustanovení par. 24 odst. 2 písm. c) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb., a sice do výše příjmů s nimi souvisejících za podmínky, že tyto příjmy (výnosy) ovlivnily výsledek hospodaření ve stejném zdaňovacím období nebo zdaňovacích obdobích předcházejících. Uvedené ustanovení se zdá velmi příznivé pro poplatníky, neboť náklady na reprezentaci vynakládá vedení společnosti v naprosté většině právě za účelem dosažení příjmů a může jít o účinnější krok k získání obchodu než třeba zlepšení technického parametru výrobku. V otázce nákladů na reprezentaci však nelze doporučit široké použití tohoto ustanovení ve smyslu obchod byl uskutečněn, byl dosažen zisk, takže jsou náklady na pohoštění obchodního partnera daňově uznatelné. Ustanovení par. 24 odst. 2 písm. c) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. platí ve smyslu, že pokud část nákladů na reprezentaci byla přefakturována jinému subjektu, lze náklady na reprezentaci daňově uplatnit do výše přefakturovaných příjmů. [18], [21] a [33]

Př.: Obchodní společnost s ručením omezeným se dohodne ze svým referenčním zákazníkem na pozvání zahraničního, potenciálního zájemce o produkt na obchodní návštěvu. Obchodní společnost s cílem předvést a nabídnout vlastní produkt, referenční zákazník s cílem navázat obchodní partnerství z důvodu možné spolupráce.

Obchodní společnost a referenční zákazník se domluví na následujícím postupu - účty za pobyt delegace bude hradit obchodní společnost (tedy my), celkové náklady na tuto návštěvu si pak obě společnosti rozdělí rovným dílem. Delegace zájemce měla hrazen čtyřdenní pobyt v hotelu v ceně 40 000 Kč. V pronajatém salonku hotelu pak proběhlo obchodní jednání, při němž bylo podáváno občerstvení. Za pronájem salonku hotel účtoval 5 000 Kč, za občerstvení také 5 000 Kč. Uvedené služby jsou účtovány včetně DPH.

Náklady na pobyt v hotelu a občerstvení jsou u obchodní společnosti daňově uznatelné jen do výše přefakturace nákladů na výrobní společnost. Pronájem salonku je v plné výši daňově uznatelným nákladem, neboť sloužil pro obchodní jednání (pokud by však byl uskutečněn pronájem salonku za účelem konání zábavné nebo kulturní akce, šlo by již o náklady na reprezentaci).

Pro přehlednost vše zohledním do tabulky - účetního deníku (Tab. 2)

Tab. 2. Účetní deník – přefakturace nákladů na reprezentaci

spol.	účetní operace	Kč	MD	D
obchodní	ubytování v hotelu	21 000	513	321
		20 000	518	321
		1 000	343	321
	pronájem salonku	5 000	518	321
		950	343	321
	občerstvení	2 625	513	321
		2 500	518	321
		475	343	321
	přefakturace nákladů	25 000	315	648
		14 750	315	343
výrobní	pronájem salonku	2 500	518	321
		475	343	321
	náklady reprezentace	26 775	513	321

Na otázku, co za náklady na reprezentaci, resp. za dary považováno není, také odpovídá již citované ustanovení, to znamená, že předmět je označen obchodní firmou nebo ochrannou známkou poskytovatele tohoto předmětu nebo názvem propagovaného zboží nebo služby, cena je do 500 Kč (dříve 200 Kč) a poskytovaný předmět nepodléhá spotřební dani. Avšak toto vymezení nelze považovat za vyčerpávající, neboť existují položky, které by nemělo smysl vylučovat z daňových nákladů. Jde např. o reklamní katalogy nebo vzorky materiálů, které mohou lehce překonat hodnotovou hranici 500 Kč. Argumentem pro jejich daňové uplatnění je fakt, že jejich použitím nevzniká příjemci osobní prospěch. Takže pokud by zrovna nešlo o vzorky výrobků, kde je uplatněna spotřební daň, i tyto položky je možné účtovat do daňových nákladů. Na druhé straně, pokud by konečným spotřebitelům byla směřována „malá balení“ v ceně nad 500 Kč, šlo by o nedaňový náklad.

Pokud je právnická osoba příjemcem daru nebo reklamního předmětu, je třeba posoudit, zda jde o předmět daně darovací. Dle názoru odborníků by bylo logické za předmět daně darovací považovat dar nebo reklamní předmět, který u dárce nesplňuje kritéria pro daňově účinný náklad. Takový dar je třeba zaúčtovat do majetku právnické osoby, a to proti účtu číslo 413 – ostatní kapitálové fondy. Dále do 30 dnů od obdržení daru je třeba podat daňové přiznání.

Pokud pracovník právnické osoby obdrží reklamní předmět v souvislosti s výkonem svého zaměstnání např. obchodní ředitel obdrží hodinky od odběratele – právnické osoby, je tento reklamní předmět považován za příjem pracovníka ze závislé činnosti podle par. 6 odst. 1 písm. d) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. Pro praxi se doporučuje dary, které nesplňují kritéria pro daňově účinný náklad, ocenit cenou obvyklou v souladu se zákonem o oceňování majetku a tuto cenu oznámit mzdové účtárně společnosti ke zdanění. Tento druh příjmu pak nepodléhá sociálnímu a zdravotnímu pojištění. [16]

Reprezentace a její vztah k DPH

Následující odstavce jsou spíše určeny pro účetní společnosti, která na základě informací, které jsem získala ve společnosti, má v náplni práce také sestavování přiznání k DPH. Níže provedená analýza nákladů na reprezentaci ve vztahu k DPH by jí mohla být tedy nápomocna ke správnému uplatnění daně v přiznání k DPH.

U přijatých zdanitelných plnění použitých na reprezentaci není nárok na odpočet DPH (par. 75 odst. 3 zákona o DPH č. 235/2004 Sb.). Na druhé straně bezúplatné poskytnutí zdanitelných plnění pro účely reprezentace, při jejichž pořízení nebyl uplatněn nárok na odpočet nebo která byla pořízena bez daně, je plnění osvobozeným od daně bez nároku na odpočet daně na vstupu, viz par. 51 odst. 1 písm. 1), par. 62, par. 75 odst. 3 zákona o DPH č. 235/2004 Sb. To znamená, že v případě poskytnutí formou reprezentace plátce nemusí vystavovat daňový doklad a plnění zdaňovat.

Zdanitelným plněním není poskytnutí reklamních předmětů, které splňují definici reklamních předmětů v par. 13 odst. 10 písm. c) zákona o DPH č. 235/2004 Sb. Podle této definice musí být předmět opatřen obchodním jménem nebo ochrannou známkou poskytovatele tohoto předmětu nebo názvem propagovaného zboží nebo služby, pořizovací hodnota předmětu bez daně nepřesahuje 500 Kč a nesmí jít o zboží, které je předmětem spotřební daně.

Pokud nejsou splněny zákonné podmínky (označení, limit do 500 Kč, uplatněný nárok na odpočet) je nutné poskytnutí reklamního předmětu považovat za zdanitelné plnění. V takovém případě plátce stanoví základ daně podle par. 36 odst. 6 písm. b) zákona o DPH č. 235/2004 Sb. ve výši ceny podle zvláštního předpisu (většinou postačí přiměřeně stanovená obvyklá cena), vystaví daňový doklad a zaeviduje závazek odvést daň. Zaučtovaná daňová povinnost bude daňově relevantním nákladem. Na druhé straně příjemce reklamního předmětu – plátce DPH, pokud obdrží vystavený daňový doklad a pokud bude moci deklarovat, že reklamní předmět použije pro podnikání, má nárok na odpočet DPH. Uplatněný nárok na odpočet je zdanitelným výnosem. Uvedený postup, kdy poskytnutí reklamního předmětu bude zdanitelným plněním, je v praxi možné předpokládat nejčastěji u poskytnutí vzorků výrobků, zboží atd. v hodnotách nad 500 Kč.

Na plátce DPH se vztahuje záznamní povinnost k DPH podle par. 100 zákona o DPH č. 235/2004 Sb. ve znění účinném od 1.5.2004. Plátce je povinen vést mj. evidenci uskutečněných plnění, která nejsou zdanitelná, neboli také bezplatného poskytování reklamních předmětů (par. 100 odst. 2 zákona o DPH č. 235/2004 Sb.). [16], [21] a [28]

Kromě daňově neuznatelných reklamních předmětů popsanych výše jsou náklady na reklamu vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů v prokázané výši uznány jako daňově účinné. Reklamou se rozumí propagace výrobku či předmětu činnosti formou veřejného doporučení. **Reklama** může nabývat různých forem, může jít o inzerci v médiích nebo o různé akce na podporu prodeje. Pro daňovou uplatnitelnost je nutné, aby reklama souvisela s podnikatelskou činností právnické osoby. Z reklamy by mělo být zřejmé, kdo věc propaguje a co je předmětem reklamy. Výrobci nebo významní výhradní zástupci často inzerují jen určitou značku výrobku a v reklamě neuvádějí svoji obchodní firmu. To je možné, protože v takovém případě lze předmět reklamy a daňový subjekt jednoznačně přiřadit. Nemělo by však dojít k tomu, aby obchodník vlastními náklady propagoval anonymně výrobek, který prodává v dané oblasti ještě řada jiných subjektů.

V případě reklamy často jde o služby, jejichž plnění se zpětně hůře prověřuje, proto reklamní služby přitahovaly pozornost těch, kdo usilují o neplacení daní i za cenu porušení právních předpisů. Za účelem snížení daňového základu bylo oblíbeným „trikem“ zpracování různých fiktivních marketingových studií, průzkumů trhu, uzavírání obecně formulovaných smluv o zajištění reklamy apod. Pro daňovou uznatelnost je proto důležité,

aby náklady na reklamu byly doložitelné, aby daňový subjekt mohl prokázat, že se uskutečnilo plnění. Je dobré mít k dispozici např. fotografie, videozáznam, písemné doklady apod. Pod hlavičkou nákladů na reklamu se může též skrývat i sponzorování, poskytování daru na veřejně prospěšné účely apod. Tyto případy je nutné pečlivě odlišit.

Náklady vynaložené na reklamu, jejíž trvání zasahuje do dvou nebo více účetních období, musí být tedy **časově rozlišeny**. Stejně se postupuje u výnosů z reklamní činnosti. [16]

Př.: Pokud se společnost rozhodne pro tisk reklamních letáků, např. s plánem je vkládat jako přílohu do odborného časopisu, poskytnutí distributorům apod. v počtu např. 50 000 ks, tyto letáky objedná na začátku prosince, dodány jsou např. 28.12. pak je nutné, aby je naskladnila jako zásobu (v případě vedení zásob způsobem B, které vede mnou zkoumaná společnost), protože by u správce daně asi jen ztěžila vysvětlovala spotřebu 50 tis. ks letáků za 3 dny.

Na závěr této části projektu týkající se daňové optimalizace nákladů na reprezentaci uvedu konkrétní příklad kontroly daňových nákladů jedné reklamní propagační akce, jehož konec skončil až u soudu. Vzhledem k předpokládaným realizacím podobných akcí ve společnosti v souvislosti s uvedením nového produktu na trh, jsem uznala za vhodné tento příklad demonstrovat ve své diplomové práci, vzhledem k tomu, že jsou zde uvedeny názory obou stran a jejich vzájemné konfrontace a tyto informace by mohly být zdrojem informací vedení společnosti i účetní, před realizací podobné **marketingové akce**.

Popis situace

V rámci prováděné daňové kontroly správce daně na základě předložených dokladů vyjádřil své přesvědčení, že kontrolovaný daňový subjekt neoprávněně do daňových nákladů zahrnul i část nákladů za služby poskytnuté a fakturované cateringovou společností. Předmětné náklady byly deklarovány jako náklady na reklamně propagační akci uspořádanou poplatníkem pro své obchodní partnery. Daňový subjekt jako daňově neuznatelné označil náklady na pohoštění a hudební produkci a sám je v rámci podaného daňového přiznání ze základu daně vyloučil. Další náklady tj. náklady na zapůjčení stanů, koberců, květinovou výzdobu, obsluhující personál a dopravu, uplatnil jako daňově účinné.

Právní východisko

Ve smyslu ustanovení par. 24 odst. 1 zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. lze daňově uplatnit pouze ty náklady, které byly vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, a to jen ve výši prokázané poplatníkem.

Podle par. 25 odst. 1 písm. t) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. nelze za náklad daňově účinný považovat výdaje na reprezentaci, kterými jsou zejména výdaje na pohoštění, občerstvení a dary.

V souladu s ustanovením par. 24 odst. 2 písm. zc) zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. lze daňově uplatnit i ty náklady, které nejsou podle par. 25 považovány za náklady vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Jejich uplatnění je však možné pouze do výše příjmů s nimi souvisejících, a to za podmínky, že předmětné náklady a související výnosy byly vykázány ve stejném zdaňovacím období, případně byly tyto související výnosy již součástí výnosů předchozích zdaňovacích období.

Podstata sporu

Správce daně konstatoval, že stany, koberce a květinová výzdoba byly použity přímo v souvislosti s podáváním pohoštění a s hudební produkcí, a že také doprava zahrnovala dopravu stanů, jídel a obsluhujícího personálu, a že tedy jde o náklady na reprezentaci.

Daňový subjekt namítal, že jde o náklady vynaložené na propagační akci pro klíčové zákazníky a že jejich posouzení jako nákladů na reprezentaci je nesprávné. Uvedl, že o náklady na reprezentaci se nejedná, neboť tyto byly vynaloženy na propagaci jeho značky za účelem získání obchodních kontraktů. Celá propagační akce je srovnatelná s propagací na veletrzích, kde náklady obdobného charakteru jsou finančními úřady zpravidla uznávány jako daňově účinné.

Správce daně vyzval poplatníka k doložení souvislosti nákladů vynaložených na zmíněnou prezentační akci s dosaženými příjmy a současně k prokázání jejich daňové účinnosti.

Daňový subjekt v reakci na tuto výzvu předložil fotografie z akce s komentářem, že tyto dokládají, že se nejedná o akci, jejímž účelem byla konzumace jídla. Akce byla spojena s přednáškami, s prohlídkou provozu a prezentací firmy jako spolehlivého partnera. Zcela jednoznačně je pak podle něj souvislost vynaložených nákladů s předmětem činnosti poplatníka a s jím dosahovanými a řádně zdaňovanými příjmy. Výsledky vynaložených marketingových výdajů, pro které je charakteristické, že směřují k dosažení příjmů, je však velmi obtížné dokázat. Pokud by správce daně uzavřel důkazní řízení s tím, že poplatníkem

nebyl prokázán vztah mezi akcí a prodejem zboží účastníkům akce v období po konání této akce, nepostupoval by v souladu se zákonem o správě daní a poplatků. Zákon o daních z příjmů uznání nákladů nepodmiňuje prokázáním, že byli získáni noví zákazníci nebo zvýšen prodej zboží. Poplatník je tedy přesvědčen, že při posuzování výdajů na cateringové služby je nutno vycházet nejen z charakteru, ale i z účelu těchto služeb.

Soupis faktur vystavených za klíčovými odběrateli, účastníky akce, pak podle něj dokládá, že výdaje správcem daně napadené byly vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Pokud by však byly předmětné náklady vyloučeny s odkazem na ustanovení par. 25 odst. 1 zákona o dani z příjmů, tj. posouzeny jako daňově neúčinné náklady na reprezentaci, lze jejich daňovou účinnost odvodit i z ustanovení par. 24 odst. 2 písm. zc) zákona o dani z příjmu. Náklady na akci byly kryty výnosy z následného prodeje propagovaného zboží. Současně byla doložena i písemná prohlášení zástupců obchodních partnerů poplatníka konstatující, že předmětná reklamní akce, které se zúčastnili, je utvrdila v přesvědčení, že poplatník je jedním z vhodných obchodních partnerů. Tato skutečnost je v následujícím období také vedla k odběru jeho zboží.

Správce daně předmětné připomínky neakceptoval, uvedené náklady vyloučil ze základu daně s odkazem na par. 25 odst. 1 písm. t) zákona o dani z příjmů č. 586/1995 Sb. a odpovídajícím způsobem doměřil daň z příjmů.

V rámci podaného odvolání daňový subjekt ve vztahu k neuznaným nákladům opakovaně zdůrazňoval, že základním cílem reklamní a propagační akce bylo seznámit partnery s jeho technickým a výrobním potenciálem a rozšířit tak své obchodní vztahy. Podle jeho názoru je typické a „čisté“ náklady na reprezentaci byly jím samým již vyloučeny ze základu daně v rámci podaného daňového přiznání. Daňově uplatněny byly tak pouze náklady související s profesionálním zajištěním akce. Pro případ, že by i přesto měly být rovněž i tyto náklady posouzeny jako náklady na reprezentaci, dovolával se již jednou požadované aplikace ustanovení par. 24 odst. 2 písm. zc) zákona o dani z příjmů č. 586/1995 Sb.. Souvislost vynaložených nákladů na propagační akci s příjmy dosaženými ve stejném zdaňovacím období prokázal odbytem výrobků právě těm obchodním partnerům, kteří se akce zúčastnili.

Odvolání bylo odvolacím orgánem zamítnuto. Okolnost, že cílem akce bylo rozšíření obchodních vztahů spolu s prezentací značky firmy zpochybňována nebyla. Náklady na vlastní propagaci poplatníka tj. přímé zabezpečení akce vlastními pracovníky odvolavatele,

hodnota reklamního a propagačního materiálu, jakož i náklady na související překladatelské služby při jednáních byly posouzeny jako daňově účinné. Vyloučeny tedy byly pouze ty náklady, které přímo souvisely s „reprezentačním charakterem“ akce.

Ani situace předpokládaná ustanovením par. 24 odst. 2 písm. zc) zákona o dani z příjmů č. 586/1995 Sb. v případě předmětných nákladů nenastala. Příjmy z prodeje výrobků po dotčené akci běžným odběratelům nelze argumentovat. Soupis faktur, které odvolavatel vystavil, stejně jako prohlášení zástupců zúčastněných společností dokládají pouze odběr zboží, nikoli však příčinnou souvislost mezi nákladem vynaloženým na reprezentaci a příslušnými výnosy. Oprávněnost zahrnutí nákladů fakturovaných společnostmi specializujících se na zajišťování služeb spojených s dodávkou jídel do nákladů daňových tak nebyla prokázána.

Rada odborníků

Předmětem sporu se stala otázka posouzení nákladů za přijaté služby, a to z hlediska jejich věcné podstaty. Vždy je nutno zásadně rozlišit, které z vynaložených nákladů lze považovat za náklady na propagaci (daňově účinné) a které za náklady na reprezentaci (daňově neúčinné).

Pro daňovou účinnost nákladů vynaložených na přijaté služby není rozhodující jen a pouze prokazatelnost jejich přijetí, nýbrž i doložitelnost, že tyto byly vynaloženy na dosažení, zajištění či udržení zdanitelných příjmů. V případě služeb přijatých v souvislosti s činnostmi, resp. akcemi, jež z daňového hlediska mohou mít smíšený charakter, je tyto nutno sledovat a tzv. klíčovat obzvláště pečlivě. Rozhodujícím faktorem pro přiznání daňové účinnosti konkrétního nákladů je jeho vlastní příčinná souvislost.

Náklady spojené s vlastní propagací značky či produkce, jež lze označit za čistě propagační, jsou daňově účinné. Jejich znakem je však skutečnost, že kromě poznatků o propagovaném subjektu či jeho činnosti nepřinášejí příjemci jiný osobní užitek. Oproti tomu náklady na činnosti, jež jsou spojeny s jiným požitkem příjemce (např. formou pohoštění, kulturních vystoupení apod.) je nutno považovat za náklady na reprezentaci, přestože i tyto s propagací souviset mohou.

Odkazy na podobné případy a judikáty

Žalobou podanou ke krajskému soudu se poplatník domáhal revize závěrů odvolacího orgánu. Krajský soud neshledal námitky, že náklady uplatněné z titulu úhrady služeb

poskytnutých cateringovou společností na zabezpečení propagační akce byly daňově neuznány, důvodnými.

Podle ustanovení par. 24 odst. 1 zákona o dani z příjmů č. 586/1995 Sb. jsou daňově uznatelnými výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. Druhý odstavec téhož paragrafu pak obsahuje demonstrativní výčet nákladů, které jsou řečeny slovy zákona také daňově uznatelnými. Výdaje na prezentaci výrobků podnikatelem, ač taková akce nepochybně slouží k zajištění a udržení příjmů, zde uvedeny nejsou. Výčet výdajů, které jsou pro daňové účely neuznatelné, je rovněž demonstrativně uveden v par. 25 odst. 1 téhož zákona. Pod písmenem t) jsou uvedeny výdaje, které pro daňové účely nelze považovat za daňově účinné, i výdaje na reprezentaci, kterými jsou zejména výdaje na pohoštění, občerstvení a dary – jak jsem zmínila již v úvodu této projektové části.

Z dostupných podkladů jednoznačně vyplývá, že v souvislosti s prezentací firmy, obchodní značky a výrobků formou přednášek, kterými byli účastníci seznámeni s historií, současností a výrobními záměry firmy, jakož i formou ukázky v podobě výrobního provozu, poskytl poplatník účastníkům setkání pohoštění v podobě jídel a nápojů v rámci neformálních obchodních jednání. Cateringová společnost jakožto součást materiálního zajištění akce mimo jídla, nápojů a hudební produkce, poskytla také stany, koberce a květinovou výzdobu, včetně výzdoby na nápojový bar a bufet.

Z uvedeného je zřejmé, že nejen výdaje na gastronomii a hudební produkci, které poplatník sám oddělil od celkových nákladů a daňově je neuplatnil, ale také náklady na květinovou výzdobu, zajištění stanů, koberců a náklady na jejich dopravu, tedy včetně dopravy stanů, koberců atd., jsou výdaji, které souvisí s poskytovaným pohoštěním a občerstvením. Jedná se tudíž o výdaje na reprezentaci, které daňově uznat nelze právě proto, že uznat za tyto náklady vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely vylučuje ustanovení par. 25 odst. 1 písm. t) zákona o dani z příjmů č. 586/1995 Sb.. Není přitom rozhodující, že občerstvení bylo poskytnuto v rámci společenské akce, jejímž cílem byla propagace firmy.

Lze proto souhlasit v tomto ohledu s názorem správce daně v tom slova smyslu, že předmětem služby společnosti specializující se na pořádání rautů apod. nebylo zabezpečení akce propagačním materiálem, nýbrž dodání občerstvení a vytvoření vhodného zázemí pro jeho podávání.

Ustanovení par. 24 odst. 2 písm. zc) zákona o dani z příjmů č. 586/1995 Sb., jehož se poplatník rovněž domáhal, je sice aplikovatelné u nákladů, které nelze jinak uznat jako daňově účinné, avšak tyto musí přímo a bezprostředně souviset s dosaženými příjmy tj. musí být těmito příjmy výslovně kryty. U poplatníka však v případě nákladů na reprezentaci taková skutečnost nenastala. Soupis faktur za odběrateli a doložená prohlášení účastníků akce neprokazují, že odběr zboží se zvýšil, či že pokračoval jen a pouze v důsledku poplatníkem uspořádané akce. [16]

Domnívám se, že výše uvedený příklad včetně komentáře byl natolik dostačující, aby objasnil otázku nákladů na reprezentaci vedení společnosti před tím, než začne náklady související s reprezentací a propagací vynakládat.

2.2.3 Finanční pronájem automobilu z pohledu daňové uznatelnosti nákladů

Při zpracování první části projektu daňové optimalizace - získání peněžních prostředků - jsem zmínila důvody nemožnosti získání úvěru pro společnost. Vzhledem k této skutečnosti je nutné řešit pořízení vozu pro zajištění provozuschopnosti společnosti jiným způsobem, a to finančním pronájmem (leasingem).

Účelem leasingu je totiž řešení situace nedostupnosti potřebného souhrnu peněžních prostředků, kterou zájemce řeší namísto koupě věci jejím nájmem a rozložením finančních plnění s tím, že věc může, s určitými omezeními, užívat v zásadě ve stejném rozsahu jako kdyby mu patřila, ale rozkládá si na delší dobu břemeno financování této věci.

Pojem leasing české právo nezná, jako smluvní vztah není upraven obchodněprávními předpisy (obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. zná jen smlouvu o koupi najaté věci, která tvoří jen část leasingového vztahu). Pro označení leasingu využívají daňové předpisy pojem finanční pronájem s následnou koupí najaté věci nebo jen finanční pronájem.

V leasingu jde o obchodní operaci mezi leasingovou společností a nájemcem, která nájemci umožňuje pořídit určitou investici plně nebo částečně z cizích zdrojů. Mezi nájemcem a leasingovou společností se podepisuje leasingová smlouva, která upravuje vztahy po dobu nájmu i po skončení leasingové smlouvy.

Leasing nelze ztotožňovat s prodejem na úvěr. Na úvěr si daný předmět zákazník koupí a stává se jeho vlastníkem od samého začátku. Při leasingu nájemce drží předmět v nájmu,

stává se jeho uživatelem nikoliv vlastníkem. Vlastnická práva lze získat až po skončení leasingové smlouvy, kdy mu vznikne předkupní právo.

Leasingy lze rozlišit následujícím způsobem:

- prostý (operativní, provozní leasing)
- finanční (finanční pronájem s následnou koupí najaté věci) leasing
- zpětný finanční leasing [19] a [31]

Vedení společnosti se předběžně dohodlo pro pořízení firemního vozu **formou finančního pronájmu** (z důvodu předpokládaného odkupu předmětu leasingu po skončení leasingové smlouvy). Pro konečné rozhodnutí potřebují společníci také daňový rozbor této formy pořízení osobního automobilu, proto jsme se dohodli, že třetí částí mého projektu, daňové optimalizace jejich společnosti, bude analýza daňové uznatelnosti nákladů souvisejících s finančním pronájmem.

Automobil používaný formou finančního leasingu či řečeno zákonem o daních z příjmů č. 586/1995 Sb. formou finančního pronájmu s následnou koupí najaté věci představuje třetí velkou skupinu vozidel používaných k podnikání. Nejedná se ani o vozidlo, které je vloženo do obchodního majetku, ani o vozidlo vlastní soukromé, tj. vlastní vozidlo poplatníka.

Z hlediska daňové optimalizace je základní otázkou jaké podmínky musí být splněny, aby byly výdaje spojené s užíváním tohoto vozidla považovány za daňově uznatelné.

Pro **daňovou uznatelnost nákladů** spojených s užíváním tohoto vozidla musí být splněny tyto předpoklady:

- je prokazatelné, že náklady vznikly – u nákladů na leasingové splátky je nutno předložit především leasingovou smlouvu vč. splátkového kalendáře a předávacího protokolu, u spotřeby PHM doklady o jejich nákupu a u pojistného dále příslušné smlouvy
- je prokázáno, že náklady vnikly v souvislosti s dosažením, zajištěním a udržením zdanitelných příjmů (např. u spotřeby PHM jízdní deník)
- výše nákladů a jeho zařazení do příslušného zdaňovacího období je v souladu s účetními principy a je dodržen princip věcné a časové souvislosti popř. je výše nákladu a jeho dopad do základu daně stanoven přímo v zákoně o daních z příjmů

- náklad není vyloučen z daňově uznatelných nákladů zákona o dani z příjmů či jiným předpisem

Obecně lze konstatovat, že daňovými náklady u těchto vozidel jsou:

- leasingové nájemné (přirozeně v časovém rozlišení)
- spotřeba PHM
- výdaje na běžnou údržbu
- výdaje na opravy a pojistné, jestliže tak stanoví leasingová smlouva

Nájemné z titulu finančního pronájmu představuje daňový náklad na základě ustanovení par. 24 odst. 2 písm. h) bodu 2 zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. [16] a [33]

U poplatníků účtujících v podvojném účetnictví vyplývá povinnost rovnoměrného časového rozlišení nájemného přímo z předpisů o účetnictví.

Výše zmíněné ustanovení zákona se dále odvolává na par. 24 odst. 4, který stanoví následující podmínky, za nichž je toto nájemné uznáno za daňový výdaj:

1. doba nájmu pronajímané věci je delší než 20% stanovené doby odpisování podle par. 30, minimálně však 3 roky. Doba nájmu se přitom počítá ode dne, kdy byla věc nájemci přenechána ve stavu způsobilém obvyklému užívání.

Toto je velmi důležité ustanovení, jehož opomenutí by mohlo mít velmi vážné daňové dopady.

Př.: Společnost pořídila nákladní automobil formou finančního leasingu, leasingová smlouva byla uzavřena na 36 měsíců (1.2.2003 – 31.1.2006). 1.2.2003 tedy vzniklo právo společnosti na bezplatné převzetí předmětu leasingu. První splátku spol. uhradila 15.2.2003, ale z důvodu technických problémů byl automobil předán k řádnému užívání dle předávacího protokolu až 2.4.2003. Protože nedošlo k prodloužení smlouvy a ta byla ukončena dne 31.1.2006, může správce daně vyloučit celou hodnotu splátek z daňových výdajů firmy z důvodu nesplnění podmínky trvání leasingové smlouvy po dobu 36 měsíců.

Z tohoto důvodu doporučuji vedení společnosti, popř. osobě odpovědné za uzavření finančního pronájmu věnovat zvýšenou pozornost mimo jiné náležitostem a datu

předávacího protokolu, které osvědčuje předání předmětu leasingu do užívání ve způsobilém stavu.

Ještě pro úplnost názor správce daně:

„Automobil je v provozuschopném stavu, i když má zatím jen převozní značku. V daňové praxi to znamená, že se počátek nájmu pro daňové účely neposouvá na okamžik, kdy bude automobilu přidělena státní poznávací značka.“

2. po ukončení doby nájmu podle bodu 1 následuje bezprostředně převod vlastnických práv k předmětu nájmu mezi vlastníkem (pronajímatelem) a nájemcem; přitom kupní cena najatého majetku není vyšší než zůstatková cena vypočtená ze vstupní ceny evidované u vlastníka, kterou by předmět nájmu měl při rovnoměrném odpisování podle par. 31 zákona o dani z příjmu k datu prodeje
3. fyzická osoba zahrne předmět leasingu po skončení smlouvy do svého obchodního majetku . To je podstatná informace zejména pro účetní společnosti, která celý případ finančního pronájmu bude evidovat v účetnictví společnosti. [16], [21] a [23]

V souvislosti s finančním pronájmem mohou vzniknout i další výdaje. Může se jednat o poplatky zaplacené pronajímateli za tzv. vedlejší výdaje spojené s uzavřením smlouvy (právní pomoc, vyhodnocení rizika pronájmu apod.), které fakturuje budoucí pronajímatel i v případě, že nedojde k uzavření smlouvy. Tyto výdaje se považují za daňové s výše uvedeným omezením, a pokud nejsou součástí leasingové smlouvy, zahrnou se do nákladů v plné výši do období, s nímž věcně a časově souvisí, a to pokud v úhrnu se sjednanou kupní cenou ve smlouvě nepřevyšší u movitého majetku částku 40 000 Kč. Pokud jsou tyto poplatky součástí nájemného, vstupují do nákladů postupně po dobu trvání leasingové smlouvy. [16]

Vlastnická práva při pořízení na úvěr nebo na leasing jsem zmínila již v úvodu této kapitoly. Skutečnost, jestli daný předmět je ve vlastnictví nebo je v nájmu, má zásadní vliv na účetnictví, tedy na výši vykázaného zisku a následně na daň z příjmu. Leasingové splátky k předmětu leasingu jsou z účetního hlediska provozním nákladem, daňově plně odpočitatelným. Jsou součástí nákladů nájemce, který tak má možnost financovat investici velmi efektivně, rychle a pružně. Zahrnutí splátek do nákladů a následné snižování

daňového zatížení je jednou z největších výhod leasingu. Splátky úvěru do nákladů nelze zahrnout celé; pouze úrok z úvěru, nikoliv splátky z jistiny. Do nákladů může nový držitel předmětu zahrnovat odpisy. [15]

Vztah DPH a finančního leasingu

Stejně jako v druhé části projektu, náklady na reprezentaci, tak i v této části, finanční pronájem, poskytnu účetní společnosti ucelený pohled na vztah DPH a finančního leasingu. Pro účely zákona č. 235/2004 Sb. o DPH se finančním pronájmem podle par. 4 odst. 3 písm. g) zákona o DPH rozumí přenechání zboží nebo nemovitosti za úplatu do užívání podle smlouvy o finančním pronájmu, pokud si strany v této smlouvě sjednají, že uživatel je oprávněn nebo povinen nabýt zboží nebo nemovitost, která je předmětem smlouvy, nejpozději úhradou posledního závazku ze smlouvy. Z této definice lze usuzovat, že zákon o DPH č. 235/2004 Sb. požaduje po leasingové smlouvě zpracování ustanovení o právu či povinnosti uživatele, z logiky věci tedy nájemce, k odkoupení předmětu leasingu. Zajímavá je i lhůta, do kdy by měl nájemce nabýt předmět leasingu tj. do doby úhrady posledního závazku z leasingové smlouvy, tedy nikoliv do doby splatnosti poslední splátky nebo k datu ukončení smlouvy. Definice leasingu podle zákona o DPH č. 235/2004 Sb. na rozdíl od definice podle zákona o dani z příjmu č. 586/1995 Sb. nestanoví minimální dobu trvání leasingové smlouvy ani povinnost zařazení předmětu leasingu do svého obchodního majetku.

Při uplatňování daně z přidané hodnoty se finanční pronájem posuzuje obdobně jako dodání zboží nebo převod nemovitosti. Vzhledem k tomu, že zákon o DPH č. 235/2004 Sb. v ustanoveních vymezujících předmět daně, místo plnění a zejména sazby daně již neobsahuje speciální úpravu ve vazbě na finanční pronájem, jde o poměrně důležité ustanovení.

Stanovení místa plnění rozhodného pro uplatnění DPH se posuzuje stejně jako při dodání zboží nebo převodu nemovitosti tj. podle par. 7 zákona o DPH č. 235/2004 Sb. . Místem plnění je tedy místo, kde se zboží nachází v době, kdy se dodání uskutečňuje. Z uvedeného vyplývá, že v případě tuzemského leasingu, pokud se předmět leasingu nachází na území ČR, bude uplatňována česká DPH.

Zdanitelná plnění jsou v případě leasingu uskutečňována jako dílčí plnění podle par. 21 odst. 7 zákona o DPH č. 235/2004 Sb.. Podle tohoto ustanovení jsou dílčím plněním ta zdanitelná plnění, která se podle leasingové smlouvy uskutečňují ve sjednaném rozsahu a sjednaných lhůtách a nejde přitom o celková plnění, na která je uzavřena leasingová smlouva. Dílčí plnění je uskutečněné dnem uvedeným ve smlouvě, v případě dílčích plnění u leasingu tedy den uvedený ve splátkovém kalendáři, který tvoří zpravidla součást smlouvy nebo se na něj smlouva odkazuje.

Daňovým dokladem v případě leasingu je podle par. 28 odst. 5 zákona o DPH č. 235/2004 Sb. splátkový kalendář, který musí být součástí leasingové smlouvy nebo na něj musí být výslovně smlouvou odkazováno. Splátkový kalendář je daňovým dokladem, pokud obsahuje stejné náležitosti jako běžný daňový doklad.

Základ daně obecně upravuje par. 36 zákona o DPH č. 235/2004 Sb.. Finanční pronájem se s účinností od 1.5.2004 posuzuje jako dodání zboží nebo převod nemovitosti, a proto neobsahuje ustanovení vymezující základ daně speciální úpravu pro leasing. Vzhledem k tomu, že pro leasingové smlouvy jsou typická dílčí plnění, která se považují za samostatná zdanitelná plnění, bude základem daně sjednaná částka nájemného (tj. zpravidla měsíční splátka), která zahrnuje poměrný podíl vstupní ceny předmětu leasingu a finanční službu, a ve většině případů i pojištění jako vedlejší výdaj ve smyslu par. 36 odst. 4 zákona o DPH č. 235/2004 Sb.. Uplatněna bude základní sazba daně s výjimkou případného leasingu věci (zboží), které jsou uvedeny v příloze č. 1 zákona o DPH č. 235/2004 Sb..

Nárok na odpočet DPH v případě leasingu není v zákoně o DPH speciálně upraven. Při uplatňování odpočtu daně postupuje plátce podle par. 72 a násl. zákona o DPH č. 235/2004 Sb., která určují obecně výši nároku na odpočet daně a stanoví podmínky pro jeho uplatnění. Podle těchto pravidel má nájemce, plátce daně, nárok na odpočet daně v plné výši, pokud dílčí plnění sjednané podle leasingové smlouvy použije k uskutečnění zdanitelných plnění, plnění osvobozených od daně s nárokem na odpočet daně a ostatních plnění uvedených v par. 72 odst. 2 zákona o DPH č. 235/2004 Sb.

Formální podmínkou nutnou pro uplatnění odpočtu daně je podle par. 73 odst. 1 zákona o DPH č. 235/2004 Sb. jeho prokázání daňovým dokladem. V případě smluv o finančním pronájmu bude tímto dokladem ve většině případů splátkový kalendář. Pokud cena jednotlivých splátek ve splátkovém kalendáři je stanovena v cizí měně, přičemž zde není

uvedena DPH v české měně, je nutné mít k dispozici na jednotlivé splátky běžný daňový doklad (par. 28 odst. 2 zákona o DPH), protože takový splátkový kalendář není daňovým dokladem. Daňový doklad musí být zaúčtován podle zákona o účetnictví nebo evidován podle par. 100 zákona o DPH u nájemců, kteří nevedou účetnictví. Podle par. 73 odst. 1 zákona o DPH č. 235/2004 Sb. je tato podmínka v případě splátkového kalendáře splněna zaúčtováním nebo zaevidováním platby ve prospěch pronajímatele. Z uvedeného lze odvodit, že pokud nájemce nezaplatí příslušnou leasingovou splátku, není schopen prokázat správci daně oprávněnost nároku na odpočet daně. Skutečnost, že nárok na odpočet daně nájemci vznikl, je nezpochybnitelná, protože dílčí plnění se podle splátkového kalendáře uskutečnilo a zcela jistě byla splněna i věcná podmínka nutná pro vznik nároku na odpočet tj. předmět leasingu byl nájemcem používán k uskutečnění jeho ekonomických činností. Pokud však nebyla předmětná splátka nájemcem uhrazena, není splněna podmínka zaúčtování daňového dokladu. Přitom pro účely uplatnění nároku na odpočet daně ze strany nájemce není důležité, že pronajímatel odvedl daň na výstupu ke dni uskutečnění zdanitelného plnění podle splátkového kalendáře.

Podmínka zaúčtování daňového dokladu stanovená v par. 73 odst. 1 zákona o DPH č. 235/2004 Sb. speciálně pro případy, kdy daňovým dokladem je splátkový kalendář, není vázána na konkrétní lhůtu, ve které má dojít k úhradě splátky. Plátce proto může uplatnit nárok na odpočet daně v případě splátky (dílčího plnění), která se podle splátkového kalendáře uskutečnila k 1.5.2004, i když její úhradu nájemce realizoval např. až 2.6.2004, tedy v následujícím zdaňovacím období. [16] a [28]

Pokud se společnost rozhodne pro pořízení osobního automobilu formou finančního leasingu není také nezanedbatelným rozhodnutím v jakém **časovém období** roku se pro tento krok rozhodne.

Z hlediska odpisu jako daňového nákladu je lhostejné, ve které části zdaňovacího období je dlouhodobý majetek pořízen. Vždy se uplatní odpis prvního roku. Zajímavější je srovnání pořízení z vlastních zdrojů nebo na úvěr a pořízení formou finančního pronájmu.

Finanční leasing je vhodné sjednat počátkem roku. Důvodem je zahrnutí většího počtu měsíčních (čtvrtletních) splátek do provozních nákladů než v případě sjednání finančního leasingu až v pozdější části roku.

Př.: Společnost pořídila dva totožné osobní automobily: jeden formou finančního leasingu, druhý úhradou z vlastních zdrojů. Pořizovací cena každého automobilu je 600 000 Kč vč. DPH. Leasingová společnost uplatnila marži 20% tj. 120 000 Kč, úhrada je ve formě 36 měsíčních rovnoměrných splátek. Měsíční splátka je 20 000 Kč.

1. případ – pořízení v lednu 2004

- finanční leasing: $20\,000 \text{ (měs. splátka)} * 11 \text{ (únor – prosinec 2004)} = \text{Kč } 220\,000,--$
- vlastní zdroje (při rovnoměrném odpisování): odpis 1. roku $600\,000 * 0,142 = \text{Kč } 85\,200,--$

2. případ – pořízení v prosinci 2004

- finanční leasing: $20\,000 \text{ (měs. splátka)} * 1 \text{ (prosinec 2004)} = \text{Kč } 20\,000,--$
- vlastní zdroje (při rovnoměrném odpisování): odpis 1. roku $600\,000 * 0,142 = \text{Kč } 85\,200,--$

Z příkladu lze tedy vyvodit závěr, že z pohledu daňové optimalizace je vhodné pořizovat dlouhodobý majetek formou finančního leasingu v prvních měsících roku, z vlastních zdrojů je naopak výhodně pořizovat odpisovaný majetek ke konci roku (pozdější potřeba finančních zdrojů, konstantní odpisový náklad).

Leasing počítá s pokrytím značné části ceny najaté věci, čímž nenutí podnikatele na pořízení věci užívat vytvořený zisk (věc po dobu nájmu na sebe sama vydělává). Jde o finančně přehlednou operaci, a to jak z hlediska plánování financování, tak z hlediska jejich zdanění a zaúčtování. Představuje rozumnou a dostupnou alternativu bankovního úvěru (není nutné získat úvěr na celou cenu věci, splácení je rozložené a nezatěžuje finanční situaci nájemce).

Oproti tomu je třeba nést i náklady finančních služeb spojených s poskytnutím leasingu a další poplatky leasingové společnosti, které mohou být dražší než bankovní poplatky u úvěrových operací. Z daňového hlediska koupí najaté věci v podstatě končí možnost odpisů, ačkoliv je věc nadále užívána. Rizika vlastníka, leasingové společnosti, nese nájemce (ztráta či zničení věci), není-li leasing vhodně pojištěn. Nájemce nemá užívací oprávnění v plném rozsahu, neboť ta mohou být v zájmu leasingové společnosti omezena.

Nájem věci není možné ze strany nájemce ukončit, pokud ano, tak s vysokými náklady. Na tuto skutečnost považují nutné vedení společnosti upozornit, protože to, že se nejedná opravdu o nezanedbatelné náklady, které ovlivní hospodaření společnosti a tedy i daň z příjmu právnických osob je patrné na následujícím příkladu z praxe:

Př.: V roce 2001 byla uzavřena leasingová smlouva na pořízení osobního automobilu formou finančního leasingu.

Kupní cena byla Kč 684 629,60 vč. DPH.

Přirážka nad úroveň vstupní ceny Kč 95 111,05

Pojištění Kč 93 984,00

Vstupní poplatek Kč 8 558,00

Celková částka pro časové rozlišení tedy činila Kč 882 282,65

Doba nájmu byla sjednána na 48 měsíců, vozidlo bylo předáno do užívání 16.7.2001. Záloha na výše uvedený vůz byla zaplacená ve výši Kč 205 388,--. Výše časového rozlišení byla tedy spočítána na Kč 18 380,89 / měsíc (dle výpočtu: 882 282,65 / 48).

K 6.12.2002 došlo k mimořádnému ukončení leasingové smlouvy z důvodu prodlevy při placení leasingových splátek (k tomuto datu bylo také vozidlo leasingovou společností odebráno). Oznámení o konečném vypořádání vzájemných pohledávek zaslala leasingové společnost 15.8.2003.

Smluvní úroky z prodlení a vícenáklady leasingové společnosti byly vypočteny na Kč 119 696,28.

Při úpadku leasingové společnosti není nájemce věcí chráněn proti nárokům jejich věřitelů a najatá věc spadá do konkursní podstaty.

Vždy je rozumné porovnat nabídky leasingových společností a přihlídnout zejména k těmto detailům:

- kdo chod společnosti financuje a z jak stabilních zdrojů
- jak dlouho společnost leasing provozuje

- kolik smluv společnost uzavřela
- kdo společnost provozuje, případně zda je sdružena v určité důvěryhodné asociaci [20]

Zajištění předmětu leasingu leasingová společnost nevyžaduje v takové míře jako banka. Důvod je jednoduchý. Leasingová společnost při špatné platební morálce předmět leasingu může ihned zabavit a prodat. Již z několikarát uvedeného důvodu a to, že až do splacení poslední splátky je předmět leasingu v jejím vlastnictví. Navíc leasingová společnost je často úzce specializovaná a má ověřenou síť dodavatelů a odběratelů. Při zabavení předmětu leasingu společnost okamžitě ví, kde ho výhodně prodat tak, aby netratila na nesplacení leasingu. [20]

Obecně platí, že potřebuje-li společnost volné peníze a je dostatečně bonitní, upřednostní pravděpodobně leasing i za jeho vyšší cenu. Pokud však na pořízení předmětu tolik nespěchá a má čím ručit, vyplatí se počkat na zpravidla levnější úvěr.

V současné době se leasing automobilů se dynamicky rozvíjí. Jedním z důvodů je právě rychlost jeho vyřízení a také jednoduchost než při vyřizování žádosti o úvěry.

Uvedené informace o leasingu, zejména z pohledu daní, by měly být vedení společnosti nápomocny při konečném rozhodnutí o způsobu pořízení vozu.

2.3 Realizace a zhodnocení projektu

Zpracování projektu diplomové práce jsem začala uvedením struktury jeho jednotlivých částí – tří základních bodů, na které bych se chtěla zaměřit.

Konec projektové části tj. realizace a zhodnocení projektu bych pojala obdobným způsobem – tentokrát z hlediska realizace projektu včetně souvisejících návazností.

Nejtíživějším současným problémem společnosti je nedostatek peněžních prostředků, což byl také důvod toho, že nejobsáhlejší projektovou částí mé diplomové práce byl rozbor získání peněžních prostředků pro společnost, a to formou půjčky společníka do společnosti.

V souvislosti s tímto tématem musím konstatovat, že k poskytnutí této půjčky dojde v nejbližší době, termín byl stanoven na konec června 2005. Půjčka bude poskytnuta

společníkem X se 48% podílem na společnosti. Předmětem půjčky budou peníze, které společník vloží dvěma vklady na bankovní účet společnosti, v celkové částce Kč 750 tis.. Vzhledem k vykázané ztrátě společnosti za rok 2004 bude půjčka sjednána jako bezúročná, čímž se předejde zdanění případných úroků u společníka a také nebude nutné provádět test nízké kapitalizace (i když se jedná o společníka s více než 25% podílem na společnosti).

Společnosti s přijmutím půjčky nevznikne žádná další daňová povinnost, zejména daň darovací.

Stejně tak pro samotného společníka neplyne žádná další povinnost, zejména přidaňovat nerealizovaný úrokový příjem ve svém přiznání k dani z příjmu.

V projektové části týkající se tohoto tématu jsem několikrát zmínila doporučení sjednat smlouvu o půjčce písemnou formou, i když to není ze zákona nutné. Sjednání písemné smlouvy mezi společností a společníkem není složitým právním aktem, na internetu, v publikacím apod. je ke stažení řada formulářů postačujících k tomu, aby smlouva mohla být řádně sepsána a stvrzena podpisy obou stran. Tohoto doporučení obě strany – společnost i společník využili – a smlouvu v písemné formě již připravili. Předejde se tak, dle mého názoru, řadě nejasností o jaký vklad na účet společnosti se vlastně jednalo a za jakých podmínek. Zda to byl dar, půjčka, vklad apod.

To vše také usnadní práci účetní, která danou operaci bude evidovat a proúčtovávat. Účet 365 – ostatní závazky ke společníkům, který je k tomuto účelu v účtové osnově přímo zaveden bude pro přehlednost rozdělen na účty analytické 365001 – 365003 – pro každého společníka zvlášť. Důvodem bude snadnější a přehlednější sledování půjček společníků (pokud by například v budoucnu došlo k opětovnému vkladu společníka, popř. půjčka od jiného společníka) a zjišťování aktuálního stavu splacených a nesplacených půjček. Protiúčtem bude samozřejmě účet 221 – bankovní účty. Účet 562 – Úroky vzhledem ke sjednané bezúročné půjčce nebude logicky využit.

Splatnost půjčky byla stanovena na 3 roky.

Vzhledem k bezhotovostnímu poskytnutí půjčky (na bankovní účet společnosti) nebude také porušen zákon č. 254/2004 o omezení plateb v hotovosti, i když výše půjčky byla vyšší než stanovený limit 15 000 EUR.

I při vzniklých problémech společnosti, popsanych v úvodu, byly čisté mzdy zaměstnancům vypláceny v plné výši i v pravidelném výplatním termínu, peněžní

prostředky však již nestačili na zaplacení odvodů – sociálního a zdravotního pojištění a na daň ze mzdy. Právě na vzniklý dluh u státních organizací (okresní správa sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovny a finanční úřad) bude větší část poskytnuté půjčky použita. Dlužné částky na zdravotních pojišťovnách a finančním úřadu tím budou srovnány v plné výši. Vzhledem k tomu, že nejvyšší část odvodů z mezd připadá na sociální pojištění, byl dluh u okresní správy sociálního zabezpečení nejvyšší, dojde jen k částečné úhradě tohoto dluhu. Jedná se však o větší část, než ta, která zůstane u této instituce nesplacena. Na zbývající dlužnou částku bude společností podána žádost o povolení splátkového kalendáře, ve které objasní situaci, která ve firmě nastala, a jakým způsobem se ji snaží řešit.

Mohu tedy konstatovat, že poskytnutí půjčky společníka zásadním způsobem pomůže k docílení bezdlužnosti společnosti u státních organizací a tím ke splnění první, základní podmínky pro získání například bankovního úvěru nebo možnosti kontokorentu u bankovního účtu.

Tuto žádost o kontokorentní účet také společnost ihned po realizaci půjčky společníka a zaplacení dlužných odvodů podá. Případné získání kontokorentu by bylo velmi důležité pro získání „rezervy“ na pokrytí provozních nákladů (nájem, energie, mzdy atd.) do doby, než bude firma znovu schopná zajistit a udržet svůj provoz z tržeb za prodané výrobky a poskytnuté služby.

V druhém oddíle projektové části, rozbor nákladů na reprezentaci, se jednalo spíše o analýzu této problematiky. Cílem bylo sesumarizovat, co vše lze do nákladů na reprezentaci a propagaci zahrnout, a zejména co z toho je daňově uznatelným nákladem.

Plánované uvedení nového software na trh se bez nákladů na reprezentaci neobejde. Bude nutné nechat zpracovat a vytisknout informační letáky, podniknout řadu jednání se zákazníky, partnery, distributory. Realizovat prezentace s představením nového produktu, absolvovat odborné veletrhy a výstavy.

Uvedená fakta, výtahy a citace se zákonů, včetně příkladů uvedených v této druhé části projektu by měly být nápomocny společnosti, a také marketingovému oddělení, v objasnění jak výše nákladů na reprezentaci ovlivní daňové zatížení společnosti, protože i tuto okolnost by při vynaložení prostředků na tyto aktivity měli zvážit.

Vedení společnosti zaujala možnost spolupráce s referenčním zákazníkem při navázání obchodních vztahů se zahraničním partnerem. Důvodem byla zejména možná přefakturace části nákladů na reprezentaci a propagaci na tohoto referenčního zákazníka, a tím jejich možné daňové uplatnění, tak jak jsem ho uvedla v příkladu v projektové části.

Předpokládaná realizace této obchodní návštěvy potenciálního zahraničního partnera je v plánu na srpen 2005. Cílem společnosti bude navázání spolupráce se zahraničním (polským) výrobcem oděvních strojů, zejména využití jeho kontaktů na polském trhu v tomto odvětví pro prodej svých produktů.

Lze si jen přát, aby tyto vynaložené náklady přinesly tížený efekt – prodej produktů společnosti.

Třetí část projektu, finanční pronájem, lze v současné době označit za ideový projekt. Zatím tato část mé diplomové práce slouží jen jako jeden z podkladů pro rozhodnutí vedení společnosti, jaký způsob financování při pořízení osobního firemního vozu použije. Předpokládaný termín realizace pořízení vozu je stanoven až na třetí čtvrtletí roku 2005.

ZÁVĚR

Snahou mé diplomové práce bylo přednést vedení společnosti projekt týkající se daňové optimalizace jejich firmy. Konkrétně daňová optimalizace u třech základních problémů, které společnost v dané době řešila. Jednalo se o získání peněžních prostředků do společnosti formou půjčky společníka, dále daňový rozbor nákladů na reprezentaci a v poslední části daňové dopady při pořízení firemního vozu formou finančního pronájmu.

Východiskem mi byl aktuální stav a současná situace v podniku. Informace nutné k přípravě projektu mi byly sděleny vedením a zaměstnanci společnosti. Po zjištění většiny potřebných informací jsem přistoupila k vyhledávání dostupných teoretických pramenů tak, abych získala základ pro praktickou část. Zmíněné teoretické poznatky (z odborných publikací, internetu, ze zákonů ČR, ze zkušeností odborníků v dané oblasti apod.) jsem se snažila aplikovat na daný řešený problém. Jednou z častých aplikací byla demonstrace na konkrétním příkladu, ať už na skutečných hodnotách a ukazatelích obchodní společnosti nebo formou fiktivního příkladu, jako dovysvětlení teoretické části. Některé postupy jsem také doplnila o konkrétní názor správce daně k dané problematice. Ve většině případů jsem uvedla i způsob účtování dané operace s cílem, aby má práce nesloužila jen vedení společnosti, ale ulehčila také práci účetní. Na závěr každé „etapy“ projektu jsem se snažila upozornit na nejčastější chyby vznikající při aplikaci těchto případů v praxi a možnosti jejich předejití, dále následovala sumarizace a doplnění rad a doporučení před realizací projektu.

Poslední kapitolou projektové části bylo zhodnocení a realizace projektu. Uvedla jsem jakým způsobem dojde k realizaci projektů ve společnosti, kým a kdy budou realizovány,. U části projektu jehož realizace se předpokládá v nejbližší době jsem popsala s jakými důsledky by měl být realizován. Co se ve společnosti realizací tohoto projektu vyřeší a jaké další kroky v závislosti na realizaci projektu budou podniknuty.

Dá se předpokládat, že i projekt zpracovaný v mé diplomové práci přispěje k vyřešení současných problémů společnosti a firma se po překlenutí dnešní, nepříliš příznivé, situace znovu zařadí mezi prosperující společnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] BONĚK, V. *Lexikon – daňové pojmy*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2001. ISBN 80-7208-265-5.
- [2] *Daňová kontrola*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 1998. ISBN 80-7208-063-6.
- [3] *Daňové minimum*. 1. vydání. Praha: Pragoeduca, 1999. ISBN 80-85856-32-8.
- [4] HAMERNÍKOVÁ, Bojka, KUBÁTOVÁ, Květa. *Veřejné finance – učebnice*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-1-4.
- [5] KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 11. aktualizované vyd. Praha : Polygon, 2001. ISBN 80-7273-036-3.
- [6] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 3. přepracované vyd. Praha : ASPI Publishing s.r.o., 2003. 264 s. ISBN 80-86395-84-7.
- [7] *Nejčastější účetní a daňové chyby*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-37-X.
- [8] PELC, V. *Malá daňová encyklopedie*. Praha: Lince, 1996. ISBN 80-85647-95-8.
- [9] PROCHÁZKOVÁ, D., TKÁČ, R. *Vybrané účetní problémy obchodních společností*. 3. přepracované vyd. Ostrava: Mirago, 2002. ISBN 80-86617-01-7.
- [10] ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-413-9.

Seriálová publikace – časopis:

- [11] *Daně a právo v praxi*. Praha: ASPI Publishing. 1x za měsíc. ISSN 1211-7293.
- [12] *Daně a účetnictví – bez chyb, pokut a penále*. Praha: Poradce podnikatele. 1x za měsíc. ISSN 1214-522X.
- [13] *Otázky a odpovědi z praxe*. Praha: ASPI Publishing. 1x za měsíc. ISSN 1213-3604.
- [14] *Účetnictví v praxi*. Praha: ASPI Publishing. 1x za měsíc. ISSN 1211-7307.

Elektronická monografie – www stránka:

- [15] *Daňová optimalizace pro právnické osoby* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.du.cz/dopo/>>.
- [16] *Daňově uznatelné náklady* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.du.cz/dun/>>.
- [17] *Daňové zákony s komentáři* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.du.cz/daz/>>.
- [18] *Daňový a účetní lexikon* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.du.cz/dul/>>.
- [19] *Ekonomické informace* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.ekoinfo.cz/>>.
- [20] *Finanční centrum* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.fincentrum.cz/>>.
- [21] *Lexikon daňových úspor* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.du.cz/ldu/>>.
- [22] *Ministerstvo financí ČR*. Dostupné z WWW: <<http://www.mfcr.cz/>>.
- [23] *Účetní svět*. Dostupné z WWW: <<http://www.ucetnisvet.cz/>>.
- [24] *Zákony české republiky*. Dostupné z WWW: <<http://www.zakony.cz/>>.

Jiné zdroje:

- [25] *Daňové zákony a vyhlášky 2004: platné znění od 1.5.2004*. Praha: ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-86395-98-7.
- [26] *Interní materiály společnosti*.
- [27] *Ročenka Hospodářských novin 2004*. 8. ročník. Praha: Economia a.s., 2004.
- [28] *Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty*.
- [29] *Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti*.
- [30] *Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník*.
- [31] *Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník*.
- [32] *Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví po novele zákonem č. 437/2003 Sb.*
- [33] *Zákon č. 586/1995 Sb., o dani z příjmu*.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

VR veřejný rozpočet

SR státní rozpočet

ZK základní kapitál

DPP daň z příjmů právnických osob

O

ZDP zákon o dani z příjmů

ČR Česká republika

DPH daň z přidané hodnoty

DP daň z příjmů

PHM pohonné hmoty

ČNB Česká národní banka

ZDD zákon o dani dědické, darovací a z převodu nemovitosti

PN

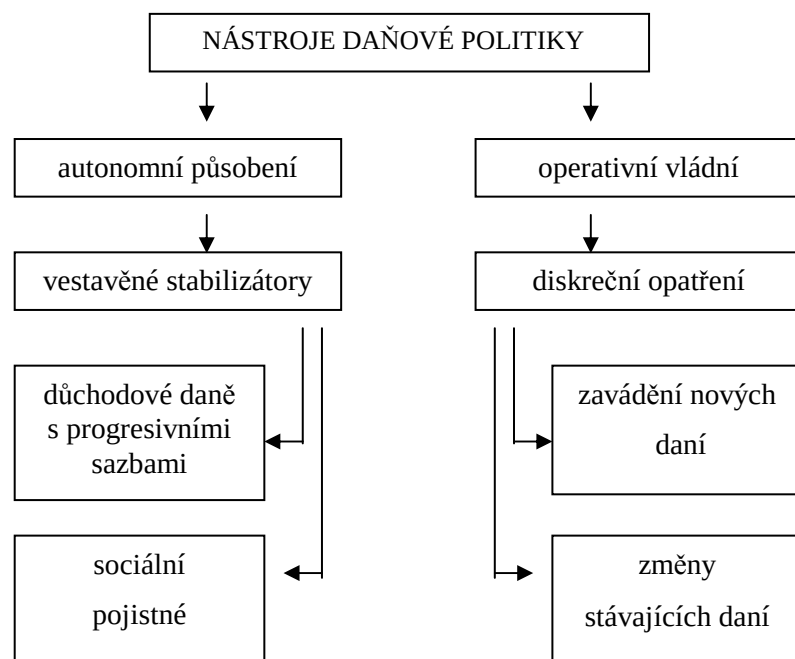
SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Srovnání zdanění dle daně jednotkové a daně ad valorem	18
Tab. 2. Účetní deník – přefakturace nákladů na reprezentaci	51

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Rozdělení nástrojů daňové politiky.
- P II Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů v mld. Kč (konsolidované).
- P III Příjmy a výdaje státního a místních rozpočtů (v mld. Kč).
- P IV Schématické znázornění charakteristik smlouvy o půjčce a smlouvy o úvěru.
- P V Vzor smlouvy o bezúročné půjčce

PŘÍLOHA P I: ROZDĚLENÍ NÁSTROJŮ DAŇOVÉ POLITIKY.

**PŘÍLOHA P II: PŘÍJMY A VÝDAJE VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ
V MLD. KČ (KONSOLIDOVANÉ).**

PŘÍJMY A VÝDAJE VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ V MLD. KČ (konsolidované)					
	1999	2000	2001	2002	2003
PŘÍJMY (bez splátek)	743	781	851	907	964
v tom: daňové příjmy	688	721	782	833	884
z toho pojis. soc. zab.	271	287	318	335	354
nedaňové příjmy, dotace	47	51	59	63	58
kapitálové příjmy	9	10	10	13	10
VÝDAJE (bez půjček)	755	843	903	919	1148
z toho: neinvestiční nákupy	167	180	184	209	212
úroky	20	21	22	16	23
dotace a ost. běžné transfery	513	560	646	707	754
kapitálové výdaje	103	116	121	125	160
Saldo vč. čistých půjček	-12	-62	-52	-12	-161
Saldo bez čistých půjček	-52	-87	-111	-153	-184
v % HDP	-2,5	-4,1	-4,8	-6,3	-7,3

PŘÍLOHA P III: PŘÍJMY A VÝDAJE STÁTNÍHO A MÍSTNÍCH ROZPOČTŮ (V MLD. KČ).

PŘÍJMY A VÝDAJE STÁTNÍHO A MÍSTNÍCH ROZPOČTŮ					
(v mld. Kč)					
	1999	2000	2001	2002	2003
Státní rozpočet - příjmy	567,3	586,2	626,2	705,0	699,6
DPH	138,3	145,9	120,3	118,4	125,6
spotřební daně	73,1	70,9	65,7	68,6	72,9
daň z příjmu práv. osob	51,3	52,3	70,1	76,9	84,3
daň z příjmu fyz. osob	35,1	34,7	77,3	82,1	88,6
ostatní daně vč. silniční	19,5	19,9	11,6	13,5	13,5
clo	12,0	13,6	10,0	9,8	10,2
nedaňové příjmy dotace	16,0	26,4	27,9	76,9	32,2
pojistné soc. zabezpečení	210,9	222,2	242,3	258,5	272,4
Státní rozpočet - výdaje	596,90	632,30	693,9	750,7	808,7
transfery obyvatelstvu	238,0	256,1	293,3	308,0	316,0
z toho:					
důchody	177,9	186,8	200,1	212,6	226,0
kapitálové výdaje	59,0	60,9	51,4	49,7	63,3
saldo	-29,6	-46,1	-67,7	-45,7	-109,1
podíl výd. SR na HDP (%)	28,7	29,5	30,0	31,1	31,7
místní rozpočty - příjmy	194,8	190,3	195,0	239,6	277,0
místní rozpočty - výdaje	176,4	192,7	206,2	243,9	282,0

**PŘÍLOHA P IV: SCHÉMATICKÉ ZNÁZOR. CHARAKTERISTIK
SMLOUVY O PŮJČCE A SMLOUVY O ÚVĚRU.**

charakteristika	smlouva o půjčce	smlouva o úvěru
právní úprava	par. 657 až 658 obch. zák.	par. 497 až 507 obch. zák.
smluvní strany	věřitel a dlužník	věřitel a dlužník (v době do poskytnutí peněžních prostř. je však věřitel ve skutečnosti dlužníkem)
podstatné náležitosti smlouvy	- určení smluvních stran - přenechání věcí určených podle druhu věřitelem dlužníkovi - určení přenechaných věcí - závazek dlužníka přenechané věci vrátit	- určení smluvních stran - závazek věřitele, že na žádost dlužníka poskytne peněžní prostř. - určení max. výše peněžních prostř. - závazek dlužníka poskyt. peněž. prostř. vrátit - závazek dlužníka zaplatit úroky
předmět půjčky	věci určené podle druhu, zejména peníze	peníze
vznik smluvního vztahu	přenecháním věci (smlouva reálná)	účinností smlouvy (smlouva konsenzuální)
úročení	půjčka je bezúročná, pokud není úrok dohodnut	úvěr je vždy úročený, pokud úrok není dohodnut, stanoví se úrok podle par. 502 obch. zákoníku
vztah mezi smluvními stranami	u osob uvedených v par. 261 obch. zák. se řídí par. 657 a 658 obch. zák. a dále částí třetí obch. zák.; u ost. osob se řídí pouze obch. zák., pokud si smluvní strany smluvně nedohodnou použití obchodního zákoníku	u všech osob je tzv. absolutním obchodem (par. 261 odst. 3 obch. zák.), který se řídí částí třetí obchodního zákoníku

PŘÍLOHA P V: VZOR SMLOUVY O PŮJČCE.

SMLOUVA o bezúročné půjčce uzavřená podle § 657 občanského zákoníku

I. SMLUVNÍ STRANY

Věřitel:
(dále jen "věřitel")

Dlužník:
(dále jen "dlužník")

II. PŘEDMĚT SMLOUVY

1. Věřitel na základě této smlouvy půjčuje dlužníkovi částku
(slovy:)
Uvedený obnos je vyplacen při podpisu této smlouvy v hotovosti a dlužník svým podpisem smlouvy zároveň potvrzuje, že mu uvedená částka byla věřitelem předána.
2. Dlužník se zavazuje vrátit věřiteli půjčku uvedenou v předchozím odstavci v hotovosti proti potvrzení nejpozději však do
3. Věřitel a dlužník se dohodli, že dlužník nebude platit věřiteli úrok z dlužné částky.
4. Na důkaz souhlasu s celým obsahem smlouvy připojují smluvní strany dole svoje podpisy.
5. Tato smlouva je vyhotovena ve dvou stejnopisech, z nichž každá smluvní strana obdrží jeden.

V dne

.....

dlužník

.....

věřitel